

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

(Με εκτενή αναφορά στο παράδειγμα σπατάλης δημοσίου χρήματος στον αθλητισμό)

Του *Γιάννη Σταμίρη*

Καθηγητή Κοινωνιολογίας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

[Διάλεξη 12/12/2012 στους φοιτητές/τριες του ΤΕΦΑΑ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών]

Για να παραφράσω ένα πασίγνωστο ιστορικό κείμενο, ένα φάντασμα πλανάται πάνω από τα κεφάλια μας εδώ και τριάντα χρόνια: το φάντασμα του χρέους. Πώς φτάσαμε ως εδώ και πού πάμε; Επειδή όπως δείχνουν τα πράγματα, το οξυγόνο που θα παρέχεται στην κοινωνία μας για τις προσεχείς δεκαετίες – αν πιάσουν οι ευχές των ‘δανειστών’ μας - θα ρυθμίζουν βαλβίδες κέντρων στον πυρήνα της Ε.Ε. και πέρα απ’ αυτή, η απάντηση θα πρέπει να αναζητηθεί εντός και εκτός συνόρων διαχρονικά.

Ο ΚΟΣΜΟΣ

Η θεωρητική μάχη για την αντιμετώπιση της βαθύτατης παγκόσμιας ύφεσης την οποία προξένησε το «Μεγάλο Κραχ» του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης το 1929, με εκατοντάδες εκατομμύρια θύματα της ανεργίας και της φτώχειας σε ολόκληρο τον κόσμο, είχε ως αρχιστράτηγο το Βρετανό οικονομολόγο J.M. Keynes. Πρόκειται για τον πατέρα της θεωρίας που υποστηρίζει ότι κυβερνητικά κεφάλαια, ριγμένα σε έργα υποδομής, δημόσια έργα γενικότερα και κρατικά προγράμματα, θα πρέπει να αναπληρώσουν το κενό των ανεπαρκών ιδιωτικών επιχειρηματικών κεφαλαίων σε καιρούς ύφεσης, με στόχο τη δημιουργία θέσεων εργασίας ικανών για την ανάκαμψη της οικονομίας μέσω ενδυνάμωσης του κύκλου κατανάλωση-παραγωγή-κατανάλωση. Κεντρική λοιπόν αρχή του Κεϋνσιανισμού γενικά ήταν πως μια μεγάλη κρατική ‘ένεση’ κεφαλαίου – σαν τα 700 δις δολάρια με το οποία ο Πρόεδρος Ομπάμα ενίσχυσε αρχικά τις Αμερικανικές Τράπεζες το 2008 λόγω χάρη, αν όμως οι Τράπεζες είχαν υποχρεωθεί να τα διοχετεύσουν στην πραγματική οικονομία – αποτελούσε την πλέον αποτελεσματική θεραπεία μιας σοβαρής οικονομικής κάμψης. Και πράγματι, όσον αφορά τη «Μεγάλη ύφεση» του 1929, τόσο η εφαρμογή κάποιων ιδεών του John Stuart Mill για ‘μεγάλη’ κυβέρνηση, όσο και, κυρίως, η εφαρμογή της θεωρίας του Keynes, αποτέλεσαν τη βάση της «Νέας Συμφωνίας» (New Deal) του Roosevelt. Αυτή η πολιτική, απογειώθηκε με την παραγωγική φρενίτιδα του πολέμου, οδηγώντας στην επιτυχή έξοδο από την κρίση και την τελική βελτίωση της ζωής της πλειονότητας των πολιτών. Παρόμοια επιτυχία είχε η εφαρμογή αυτών των ιδεών και σε άλλα βιομηχανικά κράτη όπως ο Καναδάς, η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία και η Γερμανία, όπου βλέπουμε τη θεμελίωση του κοινωνικού κράτους μέσω προγραμμάτων ασφάλισης, δημόσιας υγείας, πρόνοιας και ενίσχυσης των εργατικών δικαιωμάτων.

Την ίδια (μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο) περίοδο, μια παράλληλη προσπάθεια σε χώρες του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου, αναμφίβολα επηρεασμένη από τα θετικά αποτελέσματα του Κεϋνσιανισμού, επικεντρώθηκε στην εφαρμογή μιας δικής τους έμπνευσης θεωρίας, βασισμένης στην ιδέα ότι ο πλεονεκτικότερος τρόπος για την οικονομική τους ανάπτυξη θα ήταν η δημιουργία ισχυρής εσωτερικής αγοράς. Αυτό προϋπέθετε την υψηλή δασμολόγηση των εισαγόμενων προϊόντων με σκοπό την αντικατάστασή τους κατά το μεγαλύτερο δυνατό μέρος από εγχώρια. Σε κάποιες απ' αυτές τις χώρες είχαν ήδη αναπτυχθεί Εθνικά Απελευθερωτικά Κινήματα γεγονός το οποίο, από την οπτική γωνία των Η.Π.Α., εμπειρείχε τον κίνδυνο να μπολιαστούν με το σπόρο του Κομμουνισμού. Παρ' όλα αυτά, τέτοιες τάσεις για Εθνική οικονομική αυτονομία αλλά με πολλά καπιταλιστικά χαρακτηριστικά και με ταυτόχρονη συμβολή στη διεθνή οικονομική ζωή, είχαν αρχικά την επιδοκιμασία της δυτικής υπερδύναμης. Έτσι οι οικονομικές κατακτήσεις μιας σειράς χωρών, ειδικά αυτών που αποτελούσαν τον ονομαζόμενο 'Νότιο Κώνο' της Λατινικής Αμερικής, όπως Αργεντινή, Χιλή, Ουρουγουάη και μερικώς η Βραζιλία, άρχισαν να μεταμορφώνουν την περιοχή η οποία έμοιαζε όλο και περισσότερο με την Ευρώπη ή και αυτή τη Βόρεια Αμερική, παρά με άλλες Τριτοκοσμικές χώρες. Οι διπλές όμως επιτυχίες του Κεϋνσιανισμού στη Β. Αμερική και στην Ευρώπη, και του Εθνικισμού χωρών του Τρίτου Κόσμου ή των λεγομένων Οικονομιών της Ανάπτυξης στη Λατινική Αμερική (π.χ. Αργεντινή του Χουάν Περόν) και αλλού (π.χ. το Ιράν του Μοσαντέκ ή η Ινδονησία του Σουκάρνο), έφεραν μαύρες μέρες στη γνωστή ως 'Σχολή του Σικάγο' και μεγάλο προβληματισμό στις πολυεθνικές των Η.Π.Α. που διψούσαν για επεκτάσεις σε νέες αγορές και ασυγκρίτως περισσότερα κέρδη.¹

Πρωθιερέας της Σχολής του Σικάγο και τσάμπιον του Νεοφιλελευθερισμού ήταν ο Milton Friedman. Ο ίδιος, ως πολέμιος του Κεϋσιανισμού,² όχι μόνο χρέωνε στον τελευταίο την απώλεια πιθανών κερδών από τις πολυεθνικές, αλλά και το στραβό δρόμο που πήραν, κατά την αντίληψή του, πολλές χώρες, συμπεριλαμβανόμενων των Η.Π.Α. Το βιβλίο του Friedman 'Καπιταλισμός και Ελευθερία' έθεσε τους τρεις θεμελιώδεις κανόνες του Νεοφιλελευθερισμού ή Νεοσυντηρητισμού ή Παγκοσμιοποίησης ή Κορπορατισμού ή Ελεύθερου Εμπορίου – μερικές από τις διαφορετικές ετικέτες αυτής της οπτικής :

- Οι κυβερνήσεις οφείλουν να καταργήσουν κάθε νομικό περιορισμό που τυχόν περιορίζει τα κέρδη των επιχειρήσεων.
- Όλες οι κρατικές επιχειρήσεις και το σύνολο της κρατικής περιουσίας θα πρέπει να πουληθούν σε ιδιώτες. Και ,
- Να περιοριστεί στο απολύτως ελάχιστο η χρηματοδότηση κάθε κοινωνικής πολιτικής.

Πρώτη ενέργεια της Σχολής του Σικάγο για την επιβολή αλλαγής οικονομικής πολιτικής στις χώρες του «Νότιου Κώνου», ήταν η εφαρμογή μιας ιδέας που

¹ Klein, N. (2008). The Shock Doctrine. London: PENGUIN BOOKS, σ. 55-56.

² Cassidy, J. (2010). How Markets Fail. London: PENGUIN BOOKS, σ. 72-84.

σκέφτηκαν το 1953. Βάση αυτής της ιδέας ήταν μια 'έξυπνη' προσφορά από την κυβέρνηση των Η.Π.Α. να δώσει υποτροφίες σε Χιλιανούς φοιτητές για να σπουδάσουν οικονομικά στο... Πανεπιστήμιο του Σικάγο. Ταυτόχρονα, ο πρόεδρος του Τμήματος Οικονομικών και καθηγητές του ίδιου Τμήματος, θα πληρώνονταν να πάνε στη Χιλή για έρευνα γύρω από την οικονομία της χώρας. Παράλληλα, οι ίδιοι θα δίδασκαν σε φοιτητές καθώς και σε καθηγητές οικονομικών των τοπικών Πανεπιστημίων τις αρχές του Νεοφιλελευθερισμού.³

Ούτε όμως η επιτόπια διδασκαλία της θεωρίας της Σχολής του Σικάγο, μήτε η επάνοδος εκατοντάδων πρώην Χιλιανών και άλλων Λατινοαμερικάνων φοιτητών ως καθηγητών πλέον μέχρι το 1970, οι οποίοι εντέχνως διασκορπίστηκαν να διδάξουν σε Πανεπιστήμια της Χιλής αλλά και άλλων χωρών της Νότιας Αμερικής, ήταν αρκετά όπλα για να ανοίξουν τις αγορές στις πολυεθνικές των Η.Π.Α. Με έτοιμη όμως την έμπυχη υποδομή επιτόπου, το πολυπόθητο αποτέλεσμα της εφαρμογής του Νεοφιλελευθερισμού στην πραγματική οικονομία ήρθε με διαφορετικούς τρόπους: με δικτατορίες (π.χ. Χιλή – ανατροπή Allende και εγκαθίδρυση του δικτάτορα Pinochet), μέσω του υπερβολικού χρέους κάποιας χώρας (π.χ. Αργεντινή), και με άλλες μεθόδους (π.χ. Ρωσία, Κίνα).

Έτσι, ενώ ιστοπέδωνε τους αδύναμους σε μια σειρά χώρες του Τρίτου Κόσμου σε Λατινική Αμερική, Αφρική και Ασία – ειδικά τις δεκαετίες του 1970, 1980 και 1990 – με απανωτά 'σοκ' (χρέους, τιμών και νομισμάτων)⁴, ο Νεοφιλελευθερισμός υιοθετήθηκε ως επίσημη οικονομική πολιτική των πλέον αναπτυγμένων χωρών (Η.Π.Α. – Reagan, Ηνωμένο Βασίλειο – Thatcher). Η παντοδυναμία του όμως κορυφώθηκε με την επιβληθείσα, μέσω της πολιτικής του Bush του νεότερου, Παγκοσμιοποίηση και την πλήρη απασφάλιση της χειροβομβίδας των 'αγορών'.

Εδώ όμως θα πρέπει να αναφερθεί μια θεμελιώδης αλλαγή στη διεθνή οικονομική πραγματικότητα των τελευταίων τριάντα ετών: Η αρπαγή της πρωτοκαθεδρίας από την οικονομία της αληθινής ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ - σε πρωτοβουλίες, μεγέθη και ισχύ - υπέρ μιας ΧΤΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ οικονομίας απελευθερωμένης από κάθε είδους έλεγχο οιασδήποτε Αρχής. Αυτή η οικονομία, το λεγόμενο ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ σύστημα, είναι εξοπλισμένη με θηριώδεις δεξαμενές κεφαλαίων πανέτοιμων για καταδρομικές επιχειρήσεις στις πραγματικές οικονομίες χωρών μέσω χρηματιστηρίων αλλά, κυρίως, και εκτός αυτών των καθιερωμένων εργαλείων του καπιταλισμού. Νέα, 'σύνθετα' και συχνά ακατάληπτα για τους πολλούς 'προϊόντα', τα λεγόμενα 'παράγωγα', για αγορά και δανεισμό, προσφέρονται δαιδαλωδώς στους ενθαρρυσμένους από το έξυπνο μάρκετινγκ 'ματσωμένους' ιδιώτες και θεσμικούς επενδυτές. Έτσι, η πραγματική οικονομία μετατράπηκε, σε σημαντικό βαθμό, σε οικονομία των 'λογιστικών εγγραφών' και των 'μαγικών αριθμών'. Στην ουσία όμως, ο πλούτος που 'καταληστεύεται' η 'δημιουργείται' με μια κίνηση είναι πραγματικός. Στην πράξη, την κατασκευασμένη φούσκα των dot.com (Η.Π.Α.), διαδέχεται η φούσκα των αγορασμένων με δανεισμό χωρίς όρια σπιτιών (η κρίση των Subprimes

³ Klein, N. (2008). σ. 59-60.

⁴ Ibid. σ. 159-161.

του 2008 στις Η.Π.Α.) και η φούσκα των χρεών χωρών όχι πια του Τρίτου Κόσμου αλλά του Πρώτου, χωρών της αναπτυσσόμενης Ευρώπης -Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ελλάδα. Τι συνέβη λοιπόν με την Ευρώπη;

Η ΕΥΡΩΠΗ

Με την υιοθέτηση των αρχών του Κεϋνσιανισμού, η μεταπολεμική Δυτική κυρίως Ευρώπη, άρχισε να ζει το δικό της συλλογικό μύθο. Αυτός ο μύθος διαχύθηκε στα θεσμικά συνδεδεμένα πλέον μέλη της Ηπείρου (από την Ε.Ο.Κ. έως την Ε.Ε.) με βασικό του μόντο την τελική 'σύγκλιση των οικονομιών', και άρα την σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου των συμβληθέντων λαών, με επακόλουθη 'άνοδο' του βιοτικού επιπέδου εκείνων που υστερούσαν σ' αυτόν τον τομέα . Ποια θα ήταν τα συστατικά μέρη αυτής της 'ανόδου';

- 1) Εξασφαλισμένη και καλά αμειβόμενη εργασία.
- 2) Πλήρης και υψηλού επιπέδου υγειονομική κάλυψη σε προσιτό κόστος.
- 3) Λειτουργικές υπηρεσίες πρόνοιας.
- 4) Δωρεάν ή χαμηλού κόστους παιδεία, αντάξια του επιπέδου ανάπτυξης των κρατών-μελών.
- 5) Ικανοποιητικό συνταξιοδοτικό σύστημα.
- 6) Σύγκλιση των απολαβών των εργαζομένων σε καθεστώς αντιστοιχίας των τιμών καταναλωτή.
- 7) Αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών στα δύσκολα, και
- 8) Προώθηση και ενίσχυση γνήσια δημοκρατικών θεσμών με την έννοια της λαϊκής κυριαρχίας και της ισότητας των πολιτών έναντι των νόμων. Για την Ελλάδα επιπρόσθετα, ο μύθος της Ε.Ε. συμπεριέλαβε και την ελπίδα της ταύτισης των Εθνικών συνόρων με τα Ευρωπαϊκά, και άρα της εξασφάλισής τους από εξωτερικές επιβουλές και παντοειδείς παραβιάσεις.

Η υιοθέτηση κοινού νομίσματος, εφάμιλλου με το παντοδύναμο δολάριο, ήταν μια στιγμή θριάμβου για την Ευρώπη, η οικονομία της οποίας είχε ως κύρια ατμομηχανή την ενωμένη πια Γερμανία. Η αχλή που έκανε πιο ελκυστικό τον Ευρωπαϊκό μύθο όμως, είχε ήδη αρχίσει να διαλύεται από την στιγμή της εφαρμογής της συνθήκης του Maastricht. Το προαναφερθέν μεταπολεμικό Δυτικοευρωπαϊκό Κεϋνσιανό μοντέλο, με ποικιλία εφαρμογών και έμφασης από χώρα σε χώρα, έκαμε μετά το Maastricht χώρο για την υιοθέτηση του Νεοφιλελευθερισμού στον Ευρωπαϊκό χώρο κατά τα πρότυπα του Θατσερισμού στο Ηνωμένο Βασίλειο και των Reaganomics στις Η.Π.Α. Αναμφίβολα επρόκειτο για μια νίκη του διεθνούς κεφαλαίου και ταυτόχρονη ήττα των εργαζομένων. Μετά το Maastricht, το διεθνές κεφάλαιο αναβάθμισε τις δυνατότητες οικειοποίησης υπεραξιών από τους τελευταίους. Επιπρόσθετα, η διαπραγματευτική δύναμη των εργαζομένων μειώθηκε σημαντικά, αν όχι ακόμη στο βαθμό που είχε μειωθεί η δύναμη των Βρετανών ανθρακωρύχων. Με το Maastricht, οι ιθύνοντες των

Βρυξελλών συνταγογράφησαν για τους εργαζόμενους των χωρών-μελών τα πικρά, αν και σε ζαχαρωμένο κάποτε κέλυφος, γνωστά Νεοφιλελεύθερα χάπια:

- 1) Ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση των πολυεθνικών και διευκόλυνσή τους στην κατάκτηση των Ευρωπαϊκών αγορών.
- 2) Την κατάργηση κάθε ουσιαστικού ελέγχου στη λειτουργία των αγορών.
- 3) Την ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων, οργανισμών και περιουσίας. Και,
- 4) Την ενίσχυση του καταναλωτισμού με εύκολο, σχεδόν 'πιεστικό' δανεισμό. (Σημ. Ποιος δεν θυμάται τις ευρηματικές καμπάνιες και τις φορτικές οχλήσεις των Τραπεζών για απίθανης αιτιολογίας δάνεια; Δάνεια ακόμα και για χρηματιστηριακό τζόγο;)

Όμως... ήδη από την εκπνοή της πρώτης δεκαετίας μιας χιλιετίας που είχε ξεκινήσει με πανηγυρικά βεγγαλικά, ο σαγηνευτικός μύθος της Ε.Ε., ειδικά για τα χαμηλότερα και τα μεσαία εισοδηματικά στρώματα, άρχισε να μοιάζει με εφιάλη. Η πορεία στην αποκτηθείσα βήμα-βήμα - συγκριτικά με το πρόσφατο παρελθόν - ευημερία ανακόπηκε με το πρώτο καπιταλιστικό κακοφόρμισμα της Ιρλανδίας. Εκεί ο λαός υποχρεώθηκε να πληρώνει τη φούσκα των Ιρλανδικών τραπεζών-θυμάτων της Αμερικανικής φούσκας των Subprimes και των συνακόλουθων παραγώγων – τα λεγόμενα και 'τοξικά' υποπροϊόντα της χρηματοπιστωτικής αγοράς. Η σειρά της Ελλάδας ήλθε την ώρα που κάποιοι αδαείς, ή όχι και τόσο, πανηγύριζαν πως η 'κρίση' του 2008 θα μας άφηνε αλώβητους – τεχνικά, για διαφορετικούς από την Ιρλανδία λόγους. Ακολούθησε ως γνωστό η Πορτογαλία και, όπως φαίνεται, ίσως υπάρξει συνέχεια και σε άλλη ή και άλλες χώρες της παρ' ολίγον Ευρωπαϊκής συμπολιτείας (για ορισμένους τουλάχιστο οραματιστές).

Για να πάρει κάποιος μη ειδικός μια ιδέα σχετικά με τις χρηματοπιστωτικές 'φούσκες' που λυμαίνονται τις αγορές, οι κατασκευασμένες π.χ. μόνο μέσω των περιβόητων (CDS)- συμβολαίων αντιστάθμισης πιστωτικού κινδύνου-ρίσκου – και (CDO) – εμπράγματων ασφαλειών υποχρέωσης χρέους – ανέρχονται στο ύψος των 22 τρις (!) δολαρίων εντός των Η.Π.Α. και 4 τρις εκτός των συνόρων της υπερδύναμης. Με επιδιδόμενους στα επικίνδυνα για τη σταθερότητα των Εθνικών οικονομιών κερδοσκοπικά παιγνίδια συγκεκριμένους Τραπεζικούς κολοσσούς σε Αμερική και Ευρώπη, η Κομισιόν δείχνει ότι προσπαθεί να τους υποχρεώσει να κάνουν πιο διαφανείς τις σχετικές διαδικασίες. Την ίδια όμως στιγμή, ο αρμόδιος επίτροπος ανταγωνισμού εκθειάζει τα CDS για τη χρησιμότητά τους όχι μόνο για τις 'αγορές' που τα εκδίδουν και τα εμπορεύονται αποκομίζοντας τεράστια κέρδη – κάτι απολύτως αληθές– αλλά και για την οικονομία προφανώς των χωρών της Ε.Ε. (!), επιδεικνύοντας μειωμένη ευαισθησία για τα πρώτα φανερά θύματα αυτής της νεφελώδους κερδοσκοπικής σταυροφορίας – Ιρλανδούς, Έλληνες και Πορτογάλους.⁵

⁵ Παναγόπουλος, Α. ΕΠΙΚΑΙΡΑ, 81 Τεύχος, σ. 85, και "The New York Times", June 21, 2011, Editorial, "Greece and You".

Η κυρίαρχη Μητρόπολις του Ευρωπαϊκού καπιταλισμού, η Γερμανία, από την άλλη πλευρά, αλλά και κράτη-μέλη του λεγόμενου 'σκληρού πυρήνα' της Ε.Ε., τα οποία ενεργούν ως καπιταλιστικές μητροπόλεις για χώρες της περιφέρειας όπως η Ελλάδα, 'βυζαίνουν' πολλαπλώς τις οικονομίες των τελευταίων και ενθυλακώνονται μαζί με τις «εξουσιοδοτημένες εγχώριες ελίτες» τεράστιες αξίες.⁶ Να σημειωθεί πως οι αναλύσεις και τα περισσότερα δημοσιεύματα της τρέχουσας περιόδου, αναφέρονται μεν διεξοδικά στις διαρκώς αναβαθμιζόμενες απαιτήσεις των 'δανειστών' μας, χωρίς να δίνουν συχνά τη δέουσα προσοχή και σ' έναν άλλο ουσιώδη παράγοντα της σημερινής οικονομικής κρίσης, τον παράγοντα 'εγχώριες ελίτες'. Οι ανατροφοδοτούμενες από τις περιστάσεις πάγιες κερδοσκοπικές επιδιώξεις των τελευταίων, πέραν της ενεργού συμμετοχής τους στη δημιουργία αυτής καθαυτής της κρίσης, όπως θα δείξει το παράδειγμα του αθλητισμού, και με την πανοπλία που έχουν θέσει στην υπηρεσία της με στρατευμένη μονομέρεια στήριξης της 'μνημονιακής' πολιτικής (Βλ. π.χ. τα περισσότερα Μ.Μ.Ε.), φαίνεται να οδεύουν προς ικανοποίηση μέσω των προωθούμενων από τις Βρυξέλλες και την Ουάσινγκτον 'τεχνικών' (εικονικής) αντιμετώπισης του Ελληνικού χρέους. Το επόμενο ερώτημα λοιπόν είναι τι συνέβη με τη χώρα μας ώστε αυτή και ο λαός της να 'βουλιάζουν' στο έλος μιας ιστορικά 'πρωτόγνωρης' – δάνειος ο όρος – σύγχρονης τραγωδίας.

Η ΕΛΛΑΔΑ

Το πάζλ του συνόλου των όσων συμβαίνουν στην Ελλάδα τα λίγα τελευταία χρόνια δεν είναι δυνατό να συναρμολογηθεί πλήρως ακόμη γιατί φαίνεται ότι υπάρχουν πληροφοριακά κενά και ερωτήματα αναπάντητα. Στο μέτωπο της οικονομίας όμως, το ζήτημα που ώθησε την κατάσταση στο απροχώρητο χρεώνεται αποκλειστικά στον αλόγιστο και πέραν των δυνατοτήτων της κοινωνίας μακροχρόνιο δανεισμό. Το φαινόμενο δεν είναι σημερινό. Προυπήρχε, αλλά άρχισε να παίρνει διαστάσεις με την εισδοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα τη δεκαετία του 1980. Ένα φαινόμενο το οποίο ξέφυγε από κάθε έλεγχο καθώς το κυνήγι, λόγου χάρη, υπερκερδών από τους ιδιωτικούς ομίλους, είχε ως μοχλό την επιτάχυνση και διεύρυνση της κατανάλωσης, χωρίς όμως παράλληλη δημιουργία ανάλογης παραγωγικής βάσης. Ως συνέπεια, η κατανάλωση έφτασε σε σημείο να υπερβαίνει επικίνδυνα την πραγματική αγοραστική δυνατότητα των νοικοκυριών. Έτσι, ξέφρενες αγορές αγαθών, υπηρεσιών και απολαύσεων γίνονταν με πίστωση και με καθαρά τοκογλυφικά επιτόκια.

Σε επίπεδο χώρας, επειδή η αξία των εξαγωγών υπολείπεται κατά πολύ αυτής των εισαγωγών, επειδή δηλαδή το ισοζύγιο πληρωμών ήταν ελλειμματικό, η χρηματική κάλυψη της διαφοράς γινόταν με αύξηση του εξωτερικού δανεισμού. Ταυτόχρονα με το εξωτερικό χρέος έχουμε όμως και τη διόγκωση του εσωτερικού χρέους εξαιτίας ενός αδιαφανούς, σπάταλου, διεφθαρμένου και διογκούμενου κράτους, με τις δαπάνες στην υγεία και τη δημόσια διοίκηση π.χ. να βρίσκονται σε αντίστροφη

⁶ Douzinas, K. New Left Project, May 1, 2011.

αναλογία με τις παροχές και τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Για αναδιανομή του πλούτου μέσω ενός δικαιότερου φορολογικού συστήματος, με το οποίο θα πλήρωναν και οι έχοντες μεγάλα, αδήλωτα εισοδήματα, ούτε λόγος βέβαια. Όσο για το δημόσιο έστω έλεγχο, αν όχι την παραδειγματική τιμωρία των περιστασιακά δακτυλοδεικτούμενων από τον Τύπο και άλλους καταγγέλλοντες ‘λαμογίων’, αξιωματούχων και μη, μήτε ένα ουσιαστικό βήμα. Τελικά, από τη μια πλευρά, μια σχετική μειονότητα σωρεύει πλούτο που, στο βαθμό που δεν ‘επενδύθηκε’ σε μια ζωή χλιδής (αστικές βίλες, παραθεριστικές επαύλεις, πολυτελή αυτοκίνητα, ταξίδια και ψώνια στο εξωτερικό κλπ.), κρύφτηκε στα θησαυροφυλάκια της Ελβετίας, σε χρηματιστηριακούς τίτλους, παράκτιες εταιρίες και αλλού, και από την άλλη, το Ελληνικό κράτος, δηλαδή οι πλειονότητα των λιγότερο προνομιούχων πολιτών, φορτωνόταν σταθερά με χρέη.

Τα συσσωρευόμενα δάνεια στους ώμους μιας μικρής και δίχως αξιόλογες παραγωγικές δυνατότητες χώρας όπως έχει τονιστεί, μαζί με τις σεβαστές εισροές από την Ε.Ε. για υποδομές και φιλόδοξα προγράμματα πολλαπλών επιδιώξεων, δεν συνέβαλαν σε πραγματική ανάπτυξη καθώς πίστεψε ενδεχομένως ο μέσος πολίτης. Σε ορισμένες μάλιστα κραυγαλέες περιπτώσεις όπως π.χ. της γεωργίας, οι γενναίες επιδοτήσεις έπαιξαν το ρόλο του νεκροθάφτη της αγροτικής παραγωγής, με μεγάλο τμήμα τους να επιστρέφει στους Ευρωπαίους ‘χορηγούς’ των Κοινοτικών Ταμείων ως τίμημα προμήθειας καταναλωτικών αγαθών διάρκειας, π.χ. Ι.Χ. αυτοκινήτων, μηχανημάτων, ανταλλακτικών κλπ. Και το παράδοξο: κάποιο τμήμα τους ξοδεύονταν για την πληρωμή εισαγόμενων αγροτικών προϊόντων – τα οποία η Ελληνική γη εξασφάλιζε παραδοσιακά πλουσιοπάροχα στην ανώτατη ποιότητα, πριν αυτά θυσιαστούν στο βωμό του κοινού νομίσματος, του Ευρώ – ακόμα και για το τραπέζι του... Έλληνα αγρότη-καταναλωτή.

Να υπενθυμίσουμε, πως ένα ογκώδες τμήμα των Κοινοτικών επιχορηγήσεων απλώς ενθυλακώθηκε στα ίσια από πελατειακές ομάδες της εκάστοτε εξουσίας, ενώ υπερμέγεθες μέρος τους, προστιθέμενο σε υπερμέγεθες μέρος των δανείων με τα οποία διαδοχικές κυβερνήσεις έχτισαν μεθοδικά την πυραμίδα του σημερινού χρέους, δημιούργησε κάποιους από τους ‘μεγάλους’ του χρήματος ανάμεσά μας. Την ίδια περίοδο ολοκληρώνεται η αποβιομηχάνιση της χώρας, επίσης θύμα του Ευρώ και, φυσικά, της παγκοσμιοποίησης. Τα μεγάλα λόγου χάρη υφαντουργικά εργοστάσια και τα βυρσοδεψία κλείνουν, και οι εκατοντάδες βιοτεχνίες, ένδυσης, υπόδησης και ειδών λαϊκής κατανάλωσης, οι οποίες ικανοποιώντας πρωτίστως τις ανάγκες της εσωτερικής αγοράς έφερναν και συνάλλαγμα στη χώρα με καθόλου αμελητέες σε αξία εξαγωγές εξασφαλίζοντας δουλειά σε πολλές δεκάδες χιλιάδες εργαζόμενους, κατεβάζουν ρολά. Το ίδιο συμβαίνει και στην άλλοτε σφύζουσα ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη του Πειραιά με τους 7000 εργαζόμενους. Ελάχιστες μόνο επιχειρήσεις διασώζονται... μετακομίζοντας – ορισμένες μάλιστα επιδοτούμενες γι’ αυτό(!) – σε γειτονικές χώρες όπου δημιουργούν θέσεις εργασίας για τους ντόπιους, εισάγοντας πλέον τα προϊόντα τους στην εδώ αγορά αλλά με... Ευρωπαϊκές τιμές.

Γενικά, από την εισδοχή της στην Ευρωπαϊκή ‘οικογένεια’ και ύστερα, η Ελλάδα μετατρέπεται σε μια όλο και περισσότερο καταναλωτική κοινωνία, χωρίς όμως να διαθέτει δικό της γεμάτο πορτοφόλι. Κοντολογίς, δημιουργείται μια εικονική πραγματικότητα ευμάρειας με δανεικά. Στα αστικά κέντρα, μικρά και μεγάλα, καθώς

και στην επιδοτούμενη ύπαιθρο, παρατηρείται σημαντική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Αισθητά όμως είναι παντού η απουσία μιας αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης και ένας υφέρπων επιχειρηματικός καιροσκοπισμός. Η φιλοσοφία της 'αρπαχτής' γίνεται κυρίαρχη ιδεολογία. Στις αναβαθμιζόμενες τουριστικές περιοχές αυξάνονται οι ανάγκες για πολυπληθέστερο και φτηνότερο εργατικό δυναμικό. Έτσι, με όχημα μια κοντόφθαλμη πολιτική σκοπιμότητα και τις 'άνωθεν' οδηγίες των Βρυξελλών, που λόγω της διεθνούς συγκυρίας (π.χ. διάλυση τη Σοβιετικής Ένωσης, πόλεμοι σε Ιράκ-Αφγανιστάν, αιματηρές φυλετικές συγκρούσεις στην Αφρική και πληθυσμιακή έκρηξη στην Ασία) 'έδωσαν' στην Ελλάδα τον πρόσθετο ρόλο μιας ανθρώπινης χωματερής, πραγματοποιούνται απότομες, πολιτισμικά αταίριαστες και χωρίς κανένα ορθολογικό σχεδιασμό πληθυσμιακές μεταβολές. Η γεωγραφική θέση και ο δύσκολος Ανατολικός γείτονας, παίζοντας καθοριστικό ρόλο, τραβούν σαν μαγνήτης και προωθούν αντίστοιχα τις ορδές των δυστυχημένων από τρεις Ηπείρους.

Λεπτομερείς αναφορές για το πώς 'φαγώθηκαν' πολλά από τα χρήματα του εσωτερικού δημόσιου χρέους έχουν γίνει σταδιακά στον Τύπο⁷ όπου η παρουσίαση του ενός σκανδάλου διαδέχεται την άλλη: φοροδιαφυγή, διαφθορά, ρουσφέτια, υπερκοστολογήσεις έργων στο πολλαπλάσιο, αλλεπάλληλες χαριστικές 'ρυθμίσεις' χρεών σε παράγοντες της δημόσιας ζωής και συντεχνιακές εκλογικές πελατείες, αβάσταχτες για τα δημόσια οικονομικά προεκλογικές παροχές, προσλήψεις σωρηδόν και διορισμοί χωρίς τη λογική υποβοήθησης μιας αναπτυξιακής πορείας με απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών και διευκόλυνση της συναλλαγής του πολίτη με το κράτος, εξαφάνιση ανεξέλεγκτων εισπραττομένων και δάνειων ποσών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση με Δημοτικούς άρχοντες να προσλαμβάνουν στρατιές ημετέρων σε άχρηστες Δημοτικές επιχειρήσεις με μόνιμο παθητικό, καταλήστευση δισεκατομμυρίων με αδιαφανείς κρατικές προμήθειες και παμφάγες δημόσιες επιχειρήσεις ή οργανισμούς - κομματικά φέουδα (π.χ. νοσοκομεία, Ολυμπιακή, Ο.Σ.Ε., κλπ, κλπ). Παρ' όλα αυτά όμως, δηλαδή παρά τις προαναφερθείσες αυτοκαταστροφικές για ένα σύγχρονο κράτος πρακτικές, μεγάλη έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στα εξής :

A) Το χρέος χωρών που πέρασαν ή πλησιάζουν τη σημερινή θέση της Ελλάδας είναι πρώτα απ' όλα αποτέλεσμα της ευνοϊκής φορολογικής πολιτικής (παντοειδών κερδών και εισοδημάτων) των κυβερνήσεων προς την κυρίαρχη τάξη, τις Τράπεζες, τις μεγάλες επιχειρήσεις και όσων τα συμφέροντα συμβαδίζουν με αυτά της κυρίαρχης τάξης, έστω όσον αφορά παρανόμως αποκτώμενα εισοδήματα τα οποία παραμένουν στο απυρόβλητο της εφορίας.

B) Είναι ατέλειωτα τα δημοσιεύματα διαχρονικά, τα στοιχεία που έχουν γνωστοποιηθεί, καθώς και τα εμπειρικά δεδομένα που αποδεικνύουν ότι η αφθονία χρήματος μέσω δανεισμού εξασφαλίζει στην 'πολιτική ελίτ' τεράστια οικονομική επιφάνεια πανεύκολα αν υπάρχει η ανάλογη επιθυμία, και σε συγγενείς μελών του πολιτικού προσωπικού πλουσιοπάροχη αποκατάσταση (π.χ. διορισμοί στο 'κράτος' της Βουλής και άλλα 'ευγενή' ιδρύματα). Παρομοίως, τα χρήματα που με τον ένα ή

⁷ Για απόψεις σχετικά με αυτό το ζήτημα, βλ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 22 Μαΐου, 2011, σ. Α58.

άλλο τρόπο προστίθενται στο χρέος εξασφαλίζουν την επανεκλογή της (συνήθως κληρονομικής) ηγεσίας και, συνεπώς, συνέχεια στη νομή της εξουσίας και τα απορρέοντα απ' αυτή προνόμια.

Γ) Θα πρέπει να γίνει κτήμα του καθενός όμως ότι όλα τα παραπάνω ΔΕΝ αποτελούν την κύρια αιτία δανεισμού της χώρας. Βασική αιτία ήταν και παραμένει η παρασιτική της οικονομία και η αδύναμη – όπως έχει υπογραμμιστεί φορτικά - παραγωγική της βάση σε σχέση με την παραγωγική δυναμική των δανειστών της, λόγου χάρη, της Γερμανίας και της Γαλλίας. Πρόκειται για την πολυπόθητη 'σύγκλιση των οικονομιών' της Ε.Ε. που προαναφέρθηκε αλλά δεν πραγματοποιήθηκε, με άμεσο αποτέλεσμα τη διαρκή αφαίμαξη πόρων από μια αντιπαραγωγική Ελλάδα. Και επειδή η τελευταία δεν διέθετε δικούς της πόρους γι' αυτή την προγραμματισμένη από την καπιταλιστική Ευρώπη αφαίμαξη, τέτοιοι πόροι εξασφαλίζονται πρόθυμα και ...υποχρεωτικά (βλ. δηλώσεις Κον Μπεντίτ για την αναγκαστική αγορά Γαλλογερμανικών όπλων, η ανάγκη των οποίων πάντως συντηρείται για δεκαετίες από τις σκόπιμα ανέλεγκτες(;) διαθέσεις του...σύμμαχου και γείτονα) μέσω εξωτερικού δανεισμού. Έτσι πραγματοποιήθηκαν οι μόνιμα υπερτιμολογημένες (και λόγω 'μιζών') και τεχνολογικά ελεγχόμενες αγορές ή αναβαθμίσεις οπλικών συστημάτων, όπως και οι προμήθειες ανταλλακτικών και άλλου στρατιωτικού υλικού από πολυεθνικές της Ευρώπης και των Η.Π.Α. Η προαναφερθείσα 'απομύζηση' πόρων της Ελληνικής οικονομίας από τις Ευρωπαϊκές μητροπόλεις (βλ. π.χ. και υποθέσεις Siemens, C4I, υποβρυχίων, κλπ.), συμπληρώνεται με τις Γερμανικές, Γαλλικές, Βρετανικές και άλλης Ευρωπαϊκής ιδιοκτησίας αλυσίδες τροφίμων, ηλεκτρονικών, οικιακού εξοπλισμού κ.ά. Μιλάμε για είδη που καλύπτουν το σύνολο σχεδόν του λιανικού εμπορίου σε ποσοστό άνω του 80% Πανελλαδικά, τα κέρδη από το οποίο ενισχύουν καθημερινά τον πλούσιο Βορρά. Συμπερασματικά λοιπόν μπορούμε να πούμε ότι για το χρέος φταίει πάνω απ' όλα το ΕΙΔΟΣ της Ελληνικής οικονομίας.

Δ) Στο εύλογο ερώτημα, γιατί οι δανειστές, που γνώριζαν καλύτερα από τους διάφορους υπογράφοντες τα δάνεια και τις συνεχείς εκδόσεις ομολόγων (δομημένων και μη) – με τα μέσα συλλογής πληροφοριών και το επιστημονικό προσωπικό που διαθέτουν – ότι θα ήταν αδύνατο να ανταποκριθούμε στις πληρωμές, και μάλιστα εμπρόθεσμα, εξακολουθούσαν να μας δανείζουν αφειδώς είμαστε σε θέση ένα χρόνο μετά την εφαρμογή του περιβόητου 'μνημονίου' να δώσουμε το λιγότερο τρεις σύντομες απαντήσεις:

ι) Διότι ο δανεισμός είναι η μεγαλύτερη μάλλον 'μπίζινα' της χρηματοοικονομικής εποχής. Όπως πολύ ορθά παρατηρήθηκε σε πρόσφατο άρθρο, «...οι αγορές κεφαλαίου... κινούνται με βάση τα αγελαία ένστικτα του συσσωρευμένου διαθέσιμου κεφαλαίου, το οποίο αναζητά διαρκώς καλύτερες και πιο επικερδείς τοποθετήσεις. Όσο περισσότερα κεφάλαια είναι διαθέσιμα για δανεισμό στις αγορές τόσο πιο αφόρητη γίνεται η πίεση σε κράτη και ιδιώτες να δανειστούν. Αυτό συνέβη όλα τα προηγούμενα χρόνια. Μάλιστα με το Ευρώ άνοιξε για τις τράπεζες και τους επενδυτές κεφαλαίου μια τεράστια αγορά διαρκούς και ακατάσχετου δανεισμού, την οποία και εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο.»⁸ Ο ΤΟΚΟΣ

⁸ Καζάκη, Δ. Η Αργεντινή της Ευρώπης, ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ, 19 Μαΐου, 2011, σ. 51.

είναι, όπως πάντα, το ΑΡΧΙΚΟ κίνητρο και του σύγχρονου μαζικού δανεισμού, μασκαρεμένος κάποτε ως κέρδος εμπορικής συναλλαγής. Ένα πανάρχαιο εργαλείο εκμετάλλευσης και καταστροφής, σε τούρμπο όμως έκδοση στην περίπτωση μας όπως θα γίνει κατανοητό στη συνέχεια.

ii) Δανείζουν οι αγορές κεφαλαίου όχι μόνο άφοβα για πιθανή αδυναμία της χώρας να επιστρέψει το δανεικά με τους τόκους τους, αλλά... προκαλώντας και διογκώνοντας τεχνηέντως (π.χ. 'έγκυρα' δημοσιεύματα, δηλώσεις 'αρμοδίων', 'αξιολογήσεις οίκων', κλπ.) την κρίση που προσφέρει χρυσές ευκαιρίες πολλαπλασιασμού των κερδών και όχι μόνο, όπως λόγου χάρη μέσω της αγοραπωλησίας ασφαλιστρών κινδύνου, τα οποία σε ενδεχόμενη πτώχευση της Ελλάδας λέγεται ότι θα μπορούσαν να 'αποδώσουν' 100 δις Ευρώ.⁹ Βέβαια, αν τελικά πληρωθούν τέτοια ασφάλιστρα, κάτι διόλου απίθανο να συμβεί αν 'προκληθεί' έστω και μιας ημέρας στάση πληρωμών για την εξυπηρέτηση αυτού ακριβώς του σκοπού, οι 'αποζημιώσεις' σε κατέχοντες και μη Ελληνικά ομόλογα θα καταβληθούν από τις Τράπεζες που πουύλησαν τα σχετικά CDS. Αν αληθεύουν κάποιες δημοσιευμένες πληροφορίες, σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο το μεγαλύτερο βάρος θα το σηκώσουν Αμερικανικές Τράπεζες. Θα πρέπει λοιπόν να γίνει κατανοητό ότι οι αγορές κεφαλαίου αποτελούνται από ανταγωνιστικούς και ανταγωνιζόμενους μεταξύ τους ομίλους συμφερόντων, γι' αυτό, λόγου χάρη, έχουμε και τις σφοδρές αντιθέσεις μεταξύ των Ευρωατλαντικών κέντρων εξουσίας επί του πρακτέου για το 'χειρισμό' του Ελληνικού χρέους.

iii) Συμπτωματικά (;) δανείζουν οι δανειστές – όπως συμπτωματικά γίνονται και πόλεμοι – όταν και όπου γνωρίζουν ότι υπάρχει... λεία. Πρόσφατα γράφτηκε στο Τύπο η δήλωση Ευρωπαϊού αξιωματούχου ότι το Ελληνικό κράτος εξακολουθεί να έχει στην κατοχή του περιουσία εκατοντάδων δις Ευρώ, που άλλα κράτη της Ευρώπης δεν διαθέτουν πια, λόγω προβαδίσματος εκεί της λαίλαπας του Νεοφιλελευθερισμού, όπως έγινε π.χ. με τις χιλιάδες ιδιωτικοποιηθείσες επιχειρήσεις της πρώην Ανατολικής Γερμανίας. Γι' αυτό και το λεγόμενο 'μνημόνιο', με τις 'επικαιροποιήσεις' του, μετά τη φάση της συρρίκνωσης μισθών, συντάξεων και εργαζομένων σε Δημόσιο και Ιδιωτικό Τομέα - μια πρώτη φάση που συνεχίζεται με στόχο ένα διαρκώς διαθέσιμο πάμφθινο εργατικό δυναμικό για τους αυριανούς εργοδότες (ουσιαστική αύξηση της... λείας), και τη νομοθετική κατάργηση εργασιακών δικαιωμάτων αποκτηθέντων με αγώνες πολλών δεκαετιών - μπαίνει στη δεύτερη, ΚΥΡΙΑ φάση της συνολικής επιχείρησης: σε αυτή της πιεστικά και άμεσα απαιτούμενης από Αμερικανούς, Δ.Ν.Τ. και Ευρωπαίους ιθύνοντες (οι οποίοι επικαλούνται και τις αξιώσεις της δικής τους εκλογικής πελατείας) 'αξιοποίησης' (!!!) της Ελληνικής κρατικής περιουσίας.

Η μετάβαση από τη μια φάση του σχεδίου στην άλλη, πραγματοποιείται παράλληλα με τη διαδικασία ποιοτικής μετάλλαξης του αρχικού Ελληνικού χρέους: ο ομολογιακός δανεισμός από ιδιώτες (π.χ. τράπεζες, ασφαλιστικά ταμεία), μεταλλάσσεται - μέσω του νέου δανεισμού εξόφλησης ομολόγων στην ωρίμανση και εξαγοράς με έκπτωση άλλων ομολόγων από τη δευτερογενή αγορά - σε διακρατικό δανεισμό. Ο

⁹ Βλ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 22 Μαΐου, 2011, 'ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ', σ. 7.

ομολογιακός δανεισμός, δεν απαιτούσε εμπράγματα ή άλλες εγγυήσεις. Τα ομόλογα πάντα εμπεριέχουν ρίσκο για τους ιδιώτες αγοραστές. Ο διακρατικός δανεισμός όμως έγινε με την εγγύηση περιουσιακών στοιχείων και άλλων δυνατών να πραγματοποιηθούν αξιών (π.χ. τις με όποιο κοινωνικό κόστος κρατικές εισπράξεις αποδιδόμενες στους δανειστές). Τα κράτη-δανειστές και τα όργανά τους, καθορίζουν λεπτομερέστατα και επιβλέπουν βήμα-βήμα τις ακολουθητέες διαδικασίες εξεύρεσης και είσπραξης των απαιτούμενων. Έτσι, όσον αφορά την απόκτηση των δυναμένων να αποφέρουν κέρδη – όχι των άχρηστων - Ελληνικών περιουσιακών στοιχείων, και ειδικά των 'φιλέτων', από τους προδιαγεγραμμένους νέους ιδιοκτήτες, όλες οι μέχρι τώρα κινήσεις και στοιχεία ντοκουμέντα φανερώνουν πως η περίοδος της 'αξιοποίησης' σχεδιάζεται να διαρκέσει, όπως έλεγε και η γνωστή διαφήμιση, «μέχρι εξάντλησης των αποθεμάτων» σε αέρα, γη, υπέδαφος και υποθαλάσσια. Όσον αφορά την εκμετάλλευση των παραπάνω, συμπεριλαμβανόμενης της διαθέσιμης και διατιθέμενης εργατικής δύναμης, από τη μελλοντική ιδιοκτησία, αυτή θα διαρκέσει εφόσον και για όσο το επιτρέπουν οι επικρατούσες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες.

Με προϋποθέσεις εξ' ολοκλήρου υπέρ των δανειστών, το ιδανικά οφειλόμενο σε αυτούς χρέος είναι το όσο το δυνατό 'βαρύτερο' και διαρκές χρέος (perpetual debt), ενώ οι ολοένα όλο και πιο τυφλά επιβαλλόμενες 'δομικές μεταρρυθμίσεις', 'δημοσιονομικές εξυγιάνσεις', 'εξορθολογισμός', 'μη εθελοντικές αποχωρήσεις', κλπ., κλπ., τίποτα λιγότερο από τις διάφορες όψεις και μορφές της αποκαλούμενης «δικτατορίας του χρέους».¹⁰ Περισσότερο λοιπόν από μια στατική διαφορά μεταξύ δύο μερών εκφρασμένη σε χρήμα, το χρέος είναι μια δυναμική ΣΧΕΣΗ η οποία τα συνδέει πλην ετεροβαρώς. Από πλευράς δανειστή, αυτή η σχέση εκδηλώνει συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά: την εξάρτηση, την αισχροκέρδεια, την απληστία και την επιβολή όρων. Από πλευράς οφειλέτη, τα προβαλλόμενα από το δανειστή ποιοτικά χαρακτηριστικά της σχέσης, όπως έχει τουλάχιστο αποδειχτεί σε ιστορικής σημασίας περιπτώσεις, είναι δυνατό να χάσουν την έως και θανατηφόρο δραστηριότητά τους με το ανάλογο αντίδοτο εξουδετέρωσης. Γιατί όπως όλες οι δυαδικές σχέσεις, είναι και αυτή μια σχέση αμφίδρομη. Όπως σε όλες τις δυαδικές σχέσεις, το ένα από τα μέρη μπορεί να αρνηθεί τη 'θεραπευτική αγωγή', να πει δηλαδή ορθά κοφτά ένα καθοριστικό 'όχι', ή, πιο ευγενικά αλλά το ίδιο αποφασιστικά, 'ευχαριστώ, μα δεν θα πάρω'. Και μ' αυτό, το βασικότατο σημείο ξεκαθαρισμένο, ας δούμε πώς σχετίζεται το Ελληνικό χρέος με τον Αθλητισμό.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Ο αθλητισμός γενικά, στην ιδιωτική ή συλλογική μορφή του, στην ερασιτεχνική ή επαγγελματική του εκδοχή, είναι ένα φαινόμενο δισυπόστατο. Από τη μια πλευρά είναι προϊόν και (υπό προϋποθέσεις) δημιουργός κουλτούρας,¹¹ αλλά και φυσική (σωματική) ανταγωνιστική δραστηριότητα, θεαματική ψυχαγωγία συναισθηματικής

¹⁰ Klein, N. (2008). σ. 161.

¹¹ Σταμίρης, Γ. (2005). Κοινωνιολογία του Αθλητισμού. Αθήνα: ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ, σ. 15, 50, 51, 102, 143-161, 177-185.

πλήρωσης ή/και εκτόνωσης και, σε κάποιο ποσοστό, παιγνίδι. Και από την άλλη, αποτελεί ουσιώδες τμήμα της οικονομικής ζωής: αθλητική ένδυση, υπόδηση, είδη, τεχνολογικός εξοπλισμός, διαφημιστικός τζίρος, σπορ μάρκετινγκ και μάρκετινγκ μέσω των σπόρ και των ηρώων τους, εκμετάλλευση εμπορικού σήματος (branding), κλπ.¹² Ως κουλτούρα και τα άλλα προαναφερθέντα συναφή, ο αθλητισμός ανήκει στην ΥΠΕΡΔΟΜΗ της κοινωνίας. Ως συντελεστής στην υλική παραγωγή και τη δημιουργία πλούτου, στην ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ της ΒΑΣΗ. Εδώ, οι όροι ‘υπερδομή’ και ‘οικονομική βάση’ χρησιμοποιούνται με την κλασική Μαρξιστική τους έννοια, δηλαδή με τη μεταξύ τους διαλεκτική σχέση ακατάλυτη και ενεργό.

Στις προηγμένες καπιταλιστικές χώρες της Β. Αμερικής, της Δ. Ευρώπης, Ιαπωνία, Αυστραλία, κλπ., ο αθλητισμός χρησιμοποιείται στο έπακρο για τη συσσώρευση κεφαλαίου σε ιδιωτικά συμφέροντα, μέσω των “αλληλένδετων διαδικασιών...της εμπορευματοποίησης [commercialization]...[της] κορπορατοποίησης [corporatization]...και [της] θεαματοποίησης [spectacularization]...”¹³ Στη χώρα μας, με το κλείσιμο των συναφών βιοτεχνιών, χωρίς δηλαδή παραγωγική δυνατότητα αθλητικού τεχνολογικού εξοπλισμού και αθλητικών ειδών, και με την κορπορατοποίηση (την οργάνωση, λειτουργία και μάνατζμεντ των αθλητικών ομίλων με βάση το κέρδος) συστηματικό καταγραφέα ζημιών, η σύνδεση του αθλητισμού στην αύξηση των θετικών μεγεθών της οικονομίας, και κατ’ επέκταση στο ΑΕΠ, οφείλεται σε δύο βασικές πηγές. Η πρώτη -και στο βαθμό που δεν περιέχει κρατικές επιδοτήσεις μέσω διαφημίσεων, φοροαπαλλαγών, επιδοτήσεων κλπ.- του ιδιωτικού τομέα: εισαγωγή και εμπορία αθλητικών ειδών, εισιτήρια, περιστασιακή αγορά πριν από σπουδαία αθλητικά γεγονότα τηλεοπτικών συσκευών και δορυφορικών συνδέσεων, τζίρος ημερήσιου και περιοδικού αθλητικού τύπου, τζίρος από σουβενίρ ομάδων και αθλητών κ.ά. Και η δεύτερη, το Ελληνικό δημόσιο, δεδομένου ότι ο οργανωμένος αθλητισμός, είτε αμέσως χρηματοδοτούμενος από τον ΟΠΑΠ μέσω του υφυπουργείου ή της Γ.Γ. αθλητισμού, είτε εμμέσως από άλλες κρατικές ‘διευκολύνσεις’, επιβαρυντικές για το ταμείο του κράτους, είναι στην ουσία κρατικοδίαιτος όπως θα επεξηγηθεί παρακάτω. Αυτός είναι ίσως και ο κύριος λόγος των περιορισμένων έως και πενιχρών αποτελεσμάτων του – με κάποιες, όπως πάντα, σπουδαίες εξαιρέσεις μεγάλων στιγμών και συγκινήσεων σε επίπεδο ελάχιστων ατόμων και, πάνω απ’ όλα, ομάδων.

Η άκρως αρνητική εικόνα μιας ανάλυσης κόστους-αποτελέσματος κατά περίπτωση στον κρατικοδίαιτο αθλητισμό, μετατρέπεται σε αποκαρδιωτικά θετική αναφορικά με τη συμβολή της στην κατάρρευση της Ελληνικής οικονομίας τώρα και, συγκεκριμένα, στο χρέος. Θέμα χώρου επιτάσσει να μην απλώσουμε εδώ το χαλί του τεράστιου αυτού ζητήματος, αλλά να επικεντρωθούμε με κάποιες λεπτομέρειες σε ένα και μόνο παράδειγμα: στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας του 2004. Ο πρώτος λόγος

¹²Whannel, G. (2009). Between Culture and Economy, in Carrington, B. and McDonald, I. (Eds.) Marxism, Cultural Studies and Sport. London: Routledge, σ. 68-87.

¹³ Andrews, D.L., in Ibid, σ. 213.

είναι ότι, σε συνθήκες επιβαλλόμενης φτωχοποίησης του πληθυσμού και πρωτοφανούς έκτασης και βάθους π.χ. για χώρα του Πρώτου Κόσμου απαιτήσεων των δανειστών με Λεόντειες και αντισυνταγματικές συμφωνίες καθώς γνωματεύουν ειδικοί επιστήμονες,¹⁴ οι αριθμοί που αποτυπώνουν το κόστος διεξαγωγής τους είναι χαστούκι για τους ευρισκόμενους σε διαδικασία οικονομικής εξουθένωσης, ανεργίας και απόγνωσης Έλληνες. Ένας δεύτερος λόγος είναι η χρονική σύμπτωση εκκίνησης της οργανωτικής προετοιμασίας αυτής της μεγαλειώδους μεν αλλά δυσβάσταχτης, όπως αποδείχτηκε για μια μικρή και φτωχή χώρα, διοργάνωσης, με το ιστορικό (μοιραίο ίσως;) μπλέξιμό της με δυο από τους σημερινούς εφιάλτες του Έλληνα και όχι μόνο: τη διαβόητη τράπεζα Goldman Sacks, η οποία φαίνεται να 'κυβερνά' χώρες (γνωστή σ' εμάς από τα αμαρτωλά swaps),¹⁵ και το ευρώ. Να υπογραμμιστεί ότι ενώ οι μαζικές προσλήψεις προσωπικού με σκανδαλώδεις απολαβές άρχισαν πρώιμα - αλλά ας δεχτούμε εγκαίρως (τέσσερα χρόνια πριν από τους αγώνες) - τα έργα ουσιαστικά ξεκίνησαν στο παρά πέντε με επείγουσες αναθέσεις τις τελευταίες στιγμές λόγω... (σκόπιμης και μεθοδευμένης;) πίεσης χρόνου.

Μια δεύτερη ανάλυση του κόστους-αποτελέσματος για την προπαρασκευή και συμμετοχή των Ελληνικών αποστολών στους Ολυμπιακούς αγώνες των τριών τελευταίων δεκαετιών, είναι βέβαιο ότι θα δείξει κάτι σοκαριστικό. Θα δείξει, πως για κάθε ένα από τα ελάχιστα μετάλλια που κερδήθηκαν με τα Εθνικά χρώματα, ξοδεύτηκε κυριολεκτικά δανεικό ποσό τότε (αφού δανειζόταν η χώρα) το οποίο, συν τους τόκους αποπληρωμής του και σε σημερινές τιμές, θα ισοδυναμούσε το όλο ή σημαντικό μέρος κάθε μείωσης αποδοχών που το 'μνημόνιο' επιβάλλει σε μισθωτούς ή/και συνταξιούχους. Υπερβολή; Στη συνέχεια παρατίθενται τα αναλυτικά στοιχεία καταχωνιασμένης στο συρτάρι έρευνας του 2004 του υπουργείου Οικονομικών για το κόστος των Ολυμπιακών έργων που είδαν το φως της δημοσιότητας πρόσφατα,¹⁶ και διαφωτιστική δήλωση του τότε υφυπουργού Οικονομικών, ο οποίος είχε ζητήσει το σχετικό έλεγχο, για τα πιθανά αίτια και τους έχοντες την ευθύνη, χωρίς να έχει αντικρουστεί μέχρι στιγμής. Η δήλωση του εν λόγω υφυπουργού φέρεται να έχει αυτολεξεί ως εξής:

"ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ κατασκευής των ολυμπιακών έργων είχε ξεφύγει κατά πολύ από αυτά που είχε υπολογίσει τότε η προηγούμενη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Πόσες από αυτές τις υπερκοστολογήσεις ήταν αποτέλεσμα τσαπατσουλιάς, προχειρότητας και επαγγελματικής ανεπάρκειας και αν και κατά πόσο υπήρχαν υπόγειες διαδρομές, είναι θέματα που πρέπει οι 'αρμόδιοι' να εξετάσουν... Όταν τον Δεκέμβριο του 2004 κατέθεσα στη Βουλή σχετικά στοιχεία, κανένα κόμμα της τότε αντιπολίτευσης δεν

¹⁴ Βλ. π.χ. Γνωμάτευση Καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου, Γεωργίου Κασμάτη, κατατεθειμένη στο Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών, και γνωμάτευση δικηγόρου Πέτρου Ι. Μηλιαράκη, ΕΠΙΚΑΙΡΑ, 86 Τεύχος, σ. 26-27.

¹⁵ Βλ. Roche, Marc. (2011). Η ΤΡΑΠΕΖΑ: Πως η Goldman Sachs κυβερνά τον κόσμο. Αθήνα: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ.

¹⁶ Όλα τα σχετικά στοιχεία πάρθηκαν από ένα εξαιρετικό, εκτενές ρεπορτάζ και ανάλυση της Realnews, 30 Απριλίου, 2011, σ. 39, 42, 43.

συγκινήθηκε! Και φυσικά καθόλου το ΠΑΣΟΚ, που είχε υπογράψει όλες τις συμβάσεις με τις κατασκευαστικές εταιρείες και σήμερα τάχα κόπτεται για την αλήθεια και τη διαφάνεια! Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας δεν 'έξυσε' το θέμα γιατί δεν ήθελε να ποινικοποιήσει την πολιτική ζωή του τόπου, δεν ήθελε να θεωρηθεί ότι κατατρέχει τους πολιτικούς της αντιπάλους και, τέλος, δεν ήθελε να αμαυρώσει την καλή διεθνή εικόνα που είχαν αφήσει οι Ολυμπιακοί Αγώνες."¹⁷

Τέσσερις παρατηρήσεις:

1) Ο υφυπουργός, ο οποίος προφανώς εντέλλεται τη συλλογή των σχετικών στοιχείων, διαπιστώνει μεν τις 'υπερκοστολογήσεις', αφήνει δε να εννοηθεί πως δεν ήταν και ο αρμόδιος για να ελέγξει αυτοστιγμεί τα αίτια καθώς και τη 'διαδρομή' του χρήματος. Ούτε όμως παραιτήθηκε από τη θέση του ως όφειλε στον φέροντα το βάρος των εξόδων και του χρέους Ελληνικό λαό.

2) Τα κόμματα της Βουλής, συμπεριλαμβανόμενου του κόμματος της σημερινής κυβέρνησης, πληροφορούνται τα στοιχεία των υπερτιμολογήσεων και τηρούν σιγή ασφαλείας. ΓΙΑΤΙ ΑΡΑΓΕ;

3) Η τότε κυβέρνηση δεν 'ξύνει' το θέμα τη σωστή στιγμή. Αν το έκανε, μπορεί και να προκαλούσε μια αφύπνιση για τα οικονομικά μας χάλια, με την απόμακρη έστω πιθανότητα να ξυπνήσει ο πολιτικός κόσμος ή και άλλες κοινωνικές δυνάμεις από το λήθαργο της μακαριότητας. Πρώτα-πρώτα να ξυπνήσει η ίδια η τότε κυβέρνηση, φυσικά, η οποία κρατούσε και το πηδάλιο της χώρας. Έτσι σήμερα, η ίδια παράταξη, αξιωματική αντιπολίτευση αυτή τη στιγμή, παρακολουθεί, 'νίπτοντας τας χείρας της' σαν άλλος Πόντιος Πιλάτος, το 'γδάρισμο' των οικονομικά αδύναμων στρωμάτων και τη διαλαλούμενη 'δραστική μείωση' των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας.

4) Η 'καλή' διεθνής εικόνα της χώρας διατηρήθηκε βολικά (τότε) με συλλογική πολιτική συγκάλυψη μιας λεηλασίας δανεικού χρήματος Ολυμπιακών διαστάσεων. Το αποτέλεσμα τώρα είναι, η Ελλάδα να διαπομπεύεται, να χλευάζεται, να ταπεινώνεται σε όλη την οικουμένη νυχθημερόν, και ως άθυρμα στα χέρια των ανελέητων 'αγορών' και σαρκοβόρων δανειστών να αγνοεί τι πραγματικά 'μέλλει γενέσθαι'.

Η ανάγκη για τα παραπάνω εισαγωγικά είναι πρόδηλη από τα ίδια τα στοιχεία τα οποία παρατίθενται όπως έχουν δημοσιευθεί¹⁸ προς γνώση, αξιολόγηση και προβληματισμό:

ΕΡΓΟ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΤΕΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	ΔΙΑΦΟΡΑ%
-------------	-----------------------	----------------------	-----------------

¹⁷ Ibid, σ. 42.

¹⁸ Ibid, σ. 43.

**ΦΑΚΕΛΟΥ
ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗΣ**

ΟΑΚΑ	3.100.000	399.000.000	12.771%
Καυτανζόγλειο Στάδιο Θεσσαλονίκης	1.100.000	67.900.000	6.073%
Ολυμπιακό Στάδιο Πάτρας	1.100.000	45.200.000	4.009%
Παναθηναϊκό Στάδιο	300.000	11.500.000	3.733%
Ολυμπιακό Γυμναστήριο Γουδίου	3.500.000	39.500.000	1.029%
Ολυμπιακό Κέντρο Baseball, Softball Hockey Ελληνικό	18.700.000	200.400.000	972%
Στάδιο Ειρήνης Και Φιλίας	3.000.000	29.700.000	890%
Ολυμπιακό Κέντρο	16.500.000	118.500.000	618%

Ιστιοπλοίας
Αγίου Κοσμά

Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου	3.500.000	22.500.000	543%
-------------------------------------	-----------	------------	------

Ολυμπιακό Κέντρο Σκοποβολής Μαρκοπούλου	12.000.000	60.600.000	405%
--	------------	------------	------

Οδικές Συνδέσεις Ολυμπιακού Χωριού	200.000.000	947.920.000	374%
---	-------------	-------------	------

Ολυμπιακό Γυμναστήριο Γαλατσίου	13.700.000	60.500.000	342%
---------------------------------------	------------	------------	------

Ολυμπιακό Γυμναστήριο Νίκαιας Άρσης Βαρών	12.000.000	49.100.000	309%
--	------------	------------	------

Τέσσερις ακόμα παρατηρήσεις:

1) Εκτός από τα πολλαπλάσια του προϋπολογισμού τελικά κόστη, τα Ολυμπιακά έργα προορισμένα για εφήμερους αγώνες δεν βασίστηκαν – όπως θα έπρεπε για αυτονόητους λόγους – σε πρόχειρες, χαμηλού κόστους λειτουργικές κατασκευές, αλλά, αντίθετα, σε πανάκριβα ‘κολοσσαία’ από μπετόν και σίδερο. Δυστυχώς, τα γεγονότα καθιστούν αυτούς τους ανενεργούς, μπετονένιους όγκους μάρτυρες της πορείας της χώρας στη εξαθλίωση και το μαρασμό για την αποπληρωμή τάχα ενός επαχθούς, και ουσιαστικά αδύνατο να πληρωθεί με την επιλεχθείσα διαδικασία αργού οικονομικού θανάτου, χρέους.

2) Στα έργα των οποίων η ποσοστιαία διαφορά κόστους είναι χαμηλότερη σε σχέση με άλλα, πχ. ‘οδικές συνδέσεις Ολυμπιακού χωριού’ με ‘ΟΑΚΑ’, η ίδια διαφορά σε ΑΠΟΛΥΤΑ ΠΟΣΑ είναι γιγάντια.

3) Το κόστος προετοιμασίας και διεξαγωγής των αγώνων – αφαιρούμενων τυχόν καθαρών εσόδων, αν υπήρχαν- συμπεριλαμβανόμενων πλουσιοπάροχων επιδοτήσεων για την ανακαίνιση ξενοδοχείων και άλλων έργων ‘βιτρίνας’ στην πρωτεύουσα και αλλού, καθώς και άλλων δαπανών σχετικών με τους αγώνες (συν τόκους ξανά για το αντίστοιχο δάνειο ποσό, όλα σε σημερινές τιμές) δεν είναι γνωστό στον γράφοντα. Οι όποιες αυτές δαπάνες, προστιθέμενες στο κόστος των έργων, θα μας έδιναν το συνολικό μέγεθος της συμβολής των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στο εμφανιζόμενο χρέος σήμερα.

4) Όπως και σε άλλα κραυγαλέα παραδείγματα που αν και καταγγέλλθηκαν ως ‘σκάνδαλα’ δεν είχαν συνέπειες για τους έχοντες την πραγματική ευθύνη, δηλαδή τα υπόλογα πολιτικά πρόσωπα – π.χ. η ‘φούσκα’ του χρηματιστηρίου, τα δομημένα ομόλογα, οι διάφορες συμβάσεις με τους αποκαλούμενους ‘Εθνικούς προμηθευτές’ και πάμπολλες διαρκώς ανακοστολογούμενες συμβάσεις για δημόσια έργα – τα υπερκέρδη μοιράστηκαν γνωστές ξένες προμηθεύτριες και κατασκευαστικές πολυεθνικές (τη μερίδα του λέοντος) με κρατικοδίαιτες εγχώριες εταιρείες, μετατρέποντας τους ιδιοκτήτες τους σε μεγιστάνες με σημαντική επιρροή στα πράγματα της χώρας, πολιτικά και μη.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 βέβαια, δεν είναι το μοναδικό χτυπητό παράδειγμα σκορπίσματος δημοσίου (και ουσιαστικά δανεικού) χρήματος μέσω του αθλητισμού, και φυσικά ούτε και το ποσοτικά μεγαλύτερο, με ευθύνη πάντα της αντίστοιχης πολιτικής ηγεσίας. Ένας κατάλογος των κονδυλίων τα οποία αντλήθηκαν από τον ΟΠΑΠ σε διάστημα τριών δεκαετιών και διοχετεύθηκαν μέσω του υφυπουργείου ή της Γ.ΓΑ. σε διάφορους προορισμούς, θα δείξει ότι λέξεις όπως ‘σπατάλη’, ‘κλοπή’ και ‘ληλασία’ αδυνατούν ν’ αποδώσουν την ουσία. Ορισμένες από τις περιπτώσεις που έχουν αναφερθεί στον τύπο επανειλημμένα:

Η περιοδική διαγραφή σωρευμένων χρεών σε πανίσχυρες ομάδες από υπουργούς κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.¹⁹ Ο απονήρευτος φίλαθλος, νομίζει ίσως πως το

¹⁹ Φιτσοπούλου, Α. ΕΠΙΚΑΙΡΑ, 82 Τεύχος, σ. 118-119.

δέλεαρ είναι μόνο οι στρατιές των φιλάθλων-υποψήφιων ψηφοφόρων. Μπορεί όμως αυτός να μην είναι ο κύριος λόγος όπως θα εξηγηθεί στη συνέχεια. Εξάλλου θα είχε ενδιαφέρον η δημοσίευση της φοροδοτικής συνεισφοράς αυτών των ομάδων-επιχειρήσεων τα τελευταία τριάντα χρόνια, με γνωστή την ικανότητα των φοροτεχνικών να εμφανίζουν ζημιές μέσω σειράς συνδεδεμένων εταιρειών (ομίλου).

Χρηματοδότηση πολιτιστικο-αθλητικών συλλόγων ανά την Ελλάδα, κάποιοι από τους οποίους εικονικοί, με γνώμονα την πολιτική εξαργύρωση σε ψήφους ή άλλη προσωπική υποχρέωση ενός πολιτικού.

Διοχέτευση χρημάτων, με ποικίλες αιτιολογίες, στις εκλογικές περιφέρειες πολιτικών με θεσμική πρόσβαση στα χρήματα που περνούσαν από το υφυπουργείο ή τη Γ.Γ.Α.

Μυθώδη, για την αντίστοιχη χρονική στιγμή, ποσά για διάφορα προγράμματα ανά την επικράτεια, αθλητικού γενικά ενδιαφέροντος, με επικεφαλής 'κομματικά τρωκτικά' κατά πολλές αναφορές. Πρόκειται για προγράμματα με απειροελάχιστη έως μηδενική κοινωνική αξία και έργο, ευρηματικά όμως για το 'μάσημα' του δημοσίου (δανεικού) χρήματος. Μια προσεκτική εξέτασή τους θα το αποδείξει.

Οι αμοιβές αστέρων και αστερίσκων του αθλητισμού δίνονταν στο συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος τους αφορολόγητα με διάφορα νομικά τεχνάσματα, π.χ. ως 'επιδόματα διατροφής', με ευθύνη εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας.

Στη διάρκεια των τριών τελευταίων δεκαετιών, δημιουργήθηκαν και λειτούργησαν αναρίθμητες ακριβοπληρωμένες επιτροπές στην ευρύτερη περιοχή κρατικής εποπτείας και διαχείρισης ζητημάτων του αθλητισμού, πολλές φορές με μέλη τα οποία εμφάνιζαν επ' αμοιβή συμμετοχή και σε άλλες επιτροπές ή/και που είχαν αποδοχές και από θέση στο δημόσιο τομέα. Ο Τύπος βρίθει αναφορών σε 'συγγενείς', 'κομματικούς φίλους', 'κολλητούς', 'προστατευόμενους', ή με κάποιο τρόπο συνδεδεμένους με αδιάφορους τέλος πάντων για το μέγεθος της Εθνικής ζημιάς που προξενούσαν πολιτικούς.

Η περίπτωση του ποδοσφαίρου ειδικότερα, εμφανίζεται επώνυμα ως κραυγαλέα για την ενοχή των υπεύθυνων πολιτικών: "Το ποδόσφαιρο... είναι μια ωραία 'μπίζνα' για το ελληνικό κράτος, είναι μια χρήσιμη... 'off shore'... Το ποδόσφαιρο στην ωραία Ελλάδα είναι μια κρατικοδίαιτη υπόθεση, όπως στην πλειοψηφία της και η Ελληνική οικονομία. Το επαγγελματικό ποδόσφαιρο είναι κατά 80% χρηματοδοτούμενο, άρα εξαρτημένο από το ελληνικό κράτος. Η μοιρασιά έχει γίνει εκ των προτέρων και βεβαίως 'κάτω απ' το τραπέζι'. Αυτό συμβαίνει μεταξύ πολιτικών και κρατικοδίαιτων επιχειρηματιών, αυτό συμβαίνει και στο ποδόσφαιρο... αν ο επιχειρηματίας θέλει να δει την επιχείρησή του να προοδεύει, να παίρνει δουλειές και να πολλαπλασιάζει τα κέρδη της, πρέπει να περάσει από το τραπέζι των πολιτικών... Το όφελος είναι αμοιβαίο. Το ΠΡΟ-ΠΟ, τα κάθε είδους παίγνια και στοιχήματα ανταμείβουν... Το χρήμα ρέει άφθονο προς τα ταμεία του κράτους. Οι κακές γλώσσες θέλουν αυτό το

χρήμα να μπερδεύεται πολλάκις με το πολιτικό χρήμα. Να εξυπηρετεί τις πολιτικές ανάγκες”.²⁰

Στον αντίποδα της, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό οφειλόμενης σε πράξεις και παραλήψεις της πολιτικής ηγεσίας και στην αχαλίνωτη διαφθορά εμπλεκόμενων ‘παραγόντων’, συνεισφοράς του κρατικοδίαιτου όσο και εκτρωματικού αθλητικού τομέα στο σημερινό οικονομικό και όχι μόνο αδιέξοδο, οι οιωνοί δεν είναι καλοί και για τον ίδιο. Η προηγούμενη αλόγιστη πλην ... κερδοφόρα για συγκεκριμένα άτομα διόγκωση άρχισε να μπαίνει σε διαδικασία ταχείας συρρίκνωσης. Οι περικοπές είναι αναπόφευκτες, με ότι αυτό συνεπάγεται:

Ήδη έχει ταπεινωτικά ακυρωθεί η διοργάνωση Ευρωπαϊκών Αγώνων για οικονομικούς λόγους.

Καταργούνται: Το Εθνικό Στάδιο Νέας Ιωνίας Βόλου και το Κέντρο Εκπαίδευσης Στην Ιππασία.

Συγχωνεύονται: Το Εθνικό Κέντρο Ιστιοπλοίας Πειραιά, το Αθλητικό Κέντρο Γλυφάδας και το Εθνικό Κλειστό Γυμναστήριο Πειραιά, με το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Νεότητας Αγίου Κοσμά. Το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Ιωαννίνων με το Πανεπιστημιακό Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Ιωαννίνων. Το Εθνικό Σκοπευτήριο Χανίων με το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Χανίων. Το Αλεξάνδρειο Αθλητικό Μέγαθρον Θεσσαλονίκης, το Ναυταθλητικό Κέντρο Θεσσαλονίκης, το Περιφερειακό Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Θεσσαλονίκης και το Εθνικό Γυμναστήριο Μίκρας.

Στο βαρύ πυροβολικό του ιδιωτικού αθλητικού Τομέα, τις ποδοσφαιρικές ομάδες-επιχειρήσεις, η οικονομική κατάρρευση απομάκρυνε τους χρηματοδότες επειδή οι εισπράξεις μειώνονται και, φυσικά, γιατί το ρίσκο διώχνει.²¹ Οι αριθμοί, για τον ‘Παναθηναϊκό’ π.χ, έχουν ως εξής: Τα έξοδα της Σαιζόν 2000-2003, για μεταγραφές και δανεισμούς, έφτασαν τα 17.534.000 ευρώ. Για τη Σαιζόν 2003-2008 έφτασαν τα 18.825.000 ευρώ. Τη Σαιζόν 2008-2010, τα 38.601.000 ευρώ. Και τη Σαιζόν 2010-2011, έπεσαν στο 1.320.000 ευρώ.²²

Επίσημα στοιχεία δεν υπάρχουν για το οικονομικό κατρακύλισμα της ιδιωτικής αθλητικής αγοράς, εκτός από την περίπτωση μιας σημαντικής εμπορικής αλυσίδας στην οποία η πτώση των πωλήσεων έχει ήδη φτάσει το 25%.²³ Ανεπίσημη όμως πληροφόρηση του γράφοντα από ιδιοκτήτες και εργαζόμενους σε ιδιωτικά γυμναστήρια δείχνει σοβαρή κάμψη εργασιών και απολύσεις. Σε συνδυασμό με τα φορολογικά μέτρα, γυμναστήρια έκλεισαν και πολλά ακόμα φαίνεται ότι θα κλείσουν.

²⁰ Σουρμελίδης, Σ. ΕΠΙΚΑΙΡΑ, 81 Τεύχος, σ. 10-11.

²¹ Ibid, σ. 11.

²² Φιτσοπούλου, Α. ΕΠΙΚΑΙΡΑ, 83 Τεύχος, σ. 120.

²³ Βλ. ΤΑ ΝΕΑ, ‘ΧΡΗΜΑ’, 18-19 Ιουνίου, 2011, σ. 46.

Παρομοίως, οι θέσεις γυμναστών ολοένα και θα περιορίζονται. Προπονητές, και γενικά τεχνικοί, σε όλες τις κατηγορίες, περισσότερο στα λιγότερο δημοφιλή αθλήματα, θα ιδούν τη μείωση των αποδοχών τους πριν περάσουν στην ανεργία. Αλλά και οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με την εμπορία αθλητικού τεχνολογικού εξοπλισμού βλέπουν τα ταμεία τους άδεια, με τις ανάλογες συνέπειες για ιδιοκτήτες και εργαζόμενους. Ίδια μοίρα με τους απασχολούμενους στον αθλητισμό θα έχει και ο μέχρι πρότινος εύρωστος αθλητικός Τύπος.

Τέλος, οι ξαφνικές συλλήψεις από την ΕΛ.ΑΣ. των πρώτων ατόμων για φερόμενα ως «στημένα» παιχνίδια στο ποδόσφαιρο με στόχο το παράνομο κέρδος εκατομμυρίων ευρώ, και οι φημολογούμενες διαστάσεις αυτού του σκανδάλου,²⁴ δείχνουν την άλλη, θλιβερά σκοτεινή όψη του οργανωμένου αθλητισμού σ' ένα κοινωνικά και ηθικά υποβαθμισμένο περιβάλλον: το μαύρο χρήμα, που σ' αυτή την περίπτωση, όπως και πάμπολλες άλλες στις οποίες δεν είχαμε την ευκαιρία ν' αναφερθούμε, δεν έχει παρουσιάσει αποχρώσεις ενδείξεις για το αν είναι και πολιτικό, παρότι οι πολιτικές και πολιτικοί έχουν, και εδώ, την πρώτη και ουσιαστικότερη ευθύνη.

ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, ο Νεοφιλελευθερισμός τείνει να γίνει ένα παγκόσμιο σύστημα όχι ευημερίας και ελευθερίας για όλους καθώς πρέσβευε, αλλά εκμετάλλευσης των πολλών από τους λίγους. Από μια άποψη, βρίσκεται στον ιδεολογικό αντίποδα του με άδοξο επιθανάτιο ρόγχο αποτυχόντος οικτρά στην πράξη, ελπιδοφόρου όμως στη σύλληψή του, ακραίου Κομμουνιστικού εγχειρήματος του κεντρικού σχεδιασμού της οικονομίας. Η πλάνη, του μέγα-πλάνου της Σχολής του Σικάγο, είναι διπλή. Πρώτο, στα διεθνή πεδία δράσης των κολοσσιαίων πολυεθνικών, των μονοπωλίων και των καρτέλ, δεν υπάρχει 'ελεύθερη' αγορά για τους 'άλλους'. Όπως υποστηρίζει και ο Κορεάτης Καθηγητής ΧΑ-ΤΖΟΥΝ ΤΣΑΝΓΚ, το δόγμα της ελεύθερης αγοράς εφαρμόζεται μόνο στις χώρες που "γίνονται έρμαιο των δανειστών τους", ενώ οι Η.Π.Α. π.χ. "ουσιαστικά δεν εφάρμοσαν ποτέ τη συνταγή του νεοφιλελευθερισμού, αντίθετα χρησιμοποίησαν κυρίως τον προστατευτισμό και τις επιδοτήσεις". (Βλ. ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, ΕΠ7Α, σ. 18-19).

Όταν οι ισχυρές χώρες της Δύσης, αλλά και της Ανατολής, 'ανοίγουν' τις αγορές τους σε ξένες εταιρίες, διατηρούν πλήρη έλεγχο της κατάστασης και κάθε επιλογή ανοιχτή. Αντίθετα, οι αδύναμες ή χρεωμένες χώρες χάνουν, μεταξύ των άλλων, τη δυνατότητα οιασδήποτε βελτιωτικής των όρων επέμβασης αν οι συνθήκες αργότερα αλλάξουν. Και δεύτερο, η εφαρμογή του 'δόγματος του σοκ' υπέρ του δανειστή, με εξουθενωτικά μέτρα για τα μεσαία και κατώτερα κοινωνικά στρώματα του δανειζόμενου, δεν είναι εύκολο να κουκουλωθούν, μήτε να μείνουν αναπάντητα στη

²⁴ Βλ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 23 Ιουνίου, 2011, σ. 1, 47, και ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 24 Ιουνίου, 2011, σ. 13-18, 39-44.

διαδικτυακή εποχή. Φυσικά, ως μην υποτιμά κανείς, την ευχέρεια της άλλης, παντοδύναμης πλευράς, να χρησιμοποιήσει σε έσχατη ανάγκη και το διαδίκτυο, όπως χρησιμοποιεί μεθοδικά όλα τα ΜΜΕ, για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της.

Τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, το χρέος της οικονομικής ναυαρχίδας του πλανήτη, των Η.Π.Α., από 1 τρις δολ. στις αρχές του '80, σε περίπου 15 τρις δολ. τώρα, απειλεί την παγκόσμια οικονομία. Θα κηρύξει στάση πληρωμών η υπερδύναμη το 2011; Βέβαια όχι. Το ταβάνι του χρέους όμως θα ψηλώσει, και επειδή η αντίδραση των Ρεπουμπλικάνων για αύξηση της φορολογίας των πλουσίων φαίνεται ανυπερέβλητη, ο λογαριασμός θα πέσει στα απομεινάρια της κοινωνικής πολιτικής. Στην Ευρώπη, ύστερα από την Ιρλανδία, την Ελλάδα και την Πορτογαλία, στο στόχαστρο των αγορών έχουν μπει οι υπερχρεωμένες Ιταλία και Ισπανία, με το Βέλγιο, τη Γαλλία, κ.ά., να φαντάζουν επόμενοι πιθανοί στόχοι. Με το συνολικό Ευρωπαϊκό χρέος στα 6 τρις Ευρώ, έχουμε το 40% της Ευρωπαϊκής οικονομίας να μη μπορεί να βγει αναίμακτα στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Θα πρέπει οι τελευταίες να θεωρούνται γι' αυτό ως 'ελεύθεροι σκοπευτές' και εντελώς 'αδέσποτες' ή οφείλουν κι' αυτές να έχουν τουλάχιστο κάποιο πράσινο φως από τους ιδεολογικούς τους 'προστάτες' και στις δυο ακτογραμμές του Ατλαντικού; Μήπως λ.χ. στην Ευρώπη οι αγορές χρειάζονται και... το Γερμανό τους;

Από την πλευρά της, η Γερμανία συνεχίζει το 'κλώσσημα' των χρυσών αυγών μιας μεταπολεμικής οικονομίας χτισμένης με τα ελλείμματα χωρών στο μάτι του κυκλώνα και το ισχυρό Ευρώ. Μιας οικονομίας το 'θαύμα' της οποίας στηρίχτηκε στα χρέη που της χάριστηκαν γενναιόδωρα αν και σκόπιμα (από τους Αμερικανούς κ.ά. – Διάσκεψη Λονδίνου το 1953). Και σε χρέη που δεν πληρώνει, όπως τα 575 δις ευρώ, χωρίς τους τόκους, 752 δις συνολικά, στη χρεωμένη Ελλάδα, καθώς υποστηρίζει ο Ζακ Ντελπλά (Βλ. ΕΠΙΚΑΙΡΑ, 90 Τεύχος) και όσοι Έλληνες πατριώτες ασχολήθηκαν συστηματικά με το θέμα. Στον κόσμο των διεθνών σχέσεων, το χρέος του αδύναμου, είναι το κέρδος του δυνατού. Όλοι γνωρίζουν π.χ. πως η Γερμανία κερδίζει διαρκώς από την κρίση στην περιοχή του Ευρώ και γι' αυτό, ενεργώντας συμφεροντολογικά, αρνείται να την αντιμετωπίσει σοβαρά. 'Όταν π.χ. 'πέφτει' το Ευρώ οι εξαγωγές της απογειώνονται. Καθώς η κρίση τραβάει σε μάκρος, οι τράπεζές της 'αδειάζουν' από τα ομόλογα των χρεωμένων χωρών. Όπως κερδίζουν και οι Γαλλικές τράπεζες με το 'τρέναρισμα' της κατάστασης. Παρομοίως, οι συγγενείς Ελβετικές τράπεζες 'υποδέχονται' τα δραπετεύοντα από το Νότο κεφάλαια για 'άτοκη' φύλαξη θεωρητικά, στην ουσία όμως για δανεισμό, όπως έχουμε εξηγήσει, με τόκο. Και το πάρτι συνεχίζεται σε βάρος των λαϊκών στρωμάτων υπερχρεωμένων χωρών, με τις αγορές τώρα να στοχοποιούν την Ιταλία του αδυνατισμένου με ανιαρή σκανδαλολογία Μπερλουσκόνι ο οποίος, έντρομος, σπεύδει να πάρει μέτρα λιτότητας και εκτεταμένων αποκρατικοποιήσεων – με διαφορετικές όμως προδιαγραφές από την Ελλάδα - με προτροπή των Βρυξελλών και της Μέρκελ (Deutsche Bank και BDI – Σύνδεσμος Γερμανικών Βιομηχανιών) η οποία... θα πρέπει να τρίβει τα χέρια της νυχθημερόν.

Προβληματισμό έχει προκαλέσει κι' ένα άρθρο στο Der Spiegel κάποιου καθηγητή (Βλ. ΕΠΙΚΑΙΡΑ, 91^ο Τεύχος) για την καλλίτερη διακυβέρνηση της Ε.Ε. και τη διάσωση το ευρώ. Θα ήταν λίγο υπερβολικό να θεωρηθεί ότι πρόκειται για καμουφλαρισμένη επαναφορά του προαιώνιου Γερμανικού σχεδίου για

Πανευρωπαϊκή ηγεμονία. Τέτοιο σχέδιο θα ήταν πέρα για πέρα ουτοπικό δεδομένων των αντιθέσεων μεταξύ των μεγάλων στη γηραιά Ήπειρο και του άγρυπνου βλέμματος της υπερδύναμης. Τα ποντίκια χορεύουν όσο θέλει η γάτα. Είναι νωπή η εμπειρία από ιστορικά προηγούμενα. Η ιδέα του καθηγητή για μια κεντρική 'ελίτ' με βελτιωμένες ικανότητες (!) πού θα συγκεντρώσει την εξουσία στα χέρια της, αφαιρώντας εξουσία από την περιφέρεια και βάζοντας φρένο σε κάθε κίνηση εκδημοκρατισμού των θεσμών διότι τάχα δεν είναι έτοιμη η Ευρώπη για δημοκρατία, δεν είναι καθόλου πρωτότυπη. Είναι μάλλον ποταπό αναμάρσημα της αλήστου μνήμης ρατσιστικής ναζιστικής θεωρίας περί της 'ανωτερότητας της Αρείας φυλής', και ως τέτοια, καθώς και για την υποβόσκουσα περιφρόνησή της για Βαλκανικούς λαούς (τι σύμππτωσι!) τους οποίους κατονομάζει, αξίζει το χλευασμό. Ανοιχτό φυσικά παραμένει το ερώτημα, αν τέτοιες ιδέες ρίχνονται έτσι, στην τύχη, ή διατυπώνονται για να διευκολύνουν την ακολουθούμενη τα τελευταία δυο χρόνια πολιτική έναντι της Ελλάδας την οποία, αντί να τη 'ρυμουκλήσουν' στην Ευρώπη, όπως υπολόγιζε ο Ελληνικός λαός, οι εταίροι-δανειστές επιχειρούν να τη 'γυρίσουν' δεκαετίες πίσω, στα μουντά Βαλκάνια. Ή μπορεί και να εκφράζει σχέδια 'κύκλων' για Ευρώπη και Ευρώ δύο ταχυτήτων ως εξέλιξη του μοντέλου μητρόπολις-περιφέρεια.

Άρα, μ' αυτά τα δεδομένα, σημαντικότερη είναι η επισήμανση πως το κοινωνικό οικοδόμημα της Ε.Ε. τρίζει συθέμελα εξαιτίας της επιδρομής του Νεοφιλελευθερισμού στις ζωές των απλών ανθρώπων. Κυρίως τρίζει το τραπεζικό σύστημα το ίδιο, αρκετά ευάλωτο ύστερα από υπερβολική κατανάλωση των τοξικών Αμερικανικών χρηματοοικονομικών προϊόντων. Παρ' όλα αυτά, το δήθεν ξόρκισμα των 'ολιγαρχικών' Αμερικανικών οίκων αξιολόγησης, οι λεκτικές αντιδράσεις στα φανερά κερδοσκοπικά παιγνίδια τους, η 'απειλή' δημιουργίας Ευρωπαϊκού οίκου (στα χέρια των Γερμανών;) μάλλον για το θεαθήναι, και τα εντατικώς επιβαλλόμενα 'μεσοπρόθεσμα' νομοθετήματα με περικοπές αποδοχών, αυξήσεις φόρων και απολύσεις από τη Μεσόγειο ως τα Βρετανικά νησιά, δεν ηχούν πειστικά για πραγματική διάθεση ριζικής λύσης του προβλήματος της συστημικής ανισότητας των οικονομιών της Ε.Ε. Αλλά και το μοντέλο μητρόπολη-περιφέρεια, όπως παλαιότερα αποικιοκρατικής δύναμης-αποικίας, δεν μπορεί να λειτουργεί για πολύ. Έτσι, ο φόβος παραμένει, πως η αναβολή, αποφυγή ή αδυναμία οριστικής και επωφελοδούς για τους οφειλέτες πολιτικής λύσης του χρέους Πανευρωπαϊκά ΧΘΕΣ, κατά προτίμηση, όχι ΑΥΡΙΟ, με χτύπημα των αιτίων της κρίσης, θα οδηγήσει, αργά ή γρήγορα, σε πανικόβλητο ποδοπατητό αγριοβούβαλων (stampede).

Παρά τα ιδιαίτερα αίτια του χρέους από χώρα σε χώρα, στον κοινό παρανομαστή βρίσκουμε α) μια σκανδαλωδώς ευνοική για τα μεγάλα εισοδήματα φορολογική πολιτική. (Για την Ελλάδα, να προστεθεί και η εκτεταμένη φοροδιαφυγή.) Και β) την απουσία επένδυσης στην πραγματική οικονομία, πρωτίστως στην ΠΑΡΑΓΩΓΗ, των σωρευόμενων κερδών, ώστε τα οφέλη να διαχέονται σε όλα τα κοινωνικά στρώματα για την αξιοπρεπή ικανοποίηση βασικών αναγκών τους και την παραπέρα δημιουργία πλούτου. Έφτασε μάλλον το πλήρωμα του χρόνου να κατανοήσουν λ.χ. οι πολιτικές και οικονομικές ηγεσίες ότι ο μεγάλος οφειλέτης δεν είναι ο Ελληνικός και οι άλλοι 'χρεωμένοι' λαοί στα τεφτέρια 'δανειστών', αλλά είναι αυτό καθαυτό το χρέος. Δυνάστης και Νο. 1 εχθρός της κοινωνίας του 21^{ου} αιώνα. Γιατί στην ουσία, τα δυσθεώρητα χρέη που φορτώνονται σε πληθυσμιακά σύνολα των οποίων η

ποιότητα ζωής υποβαθμίζεται βάνουσα, αντιπροσωπεύουν κοινωνικό πλεόνασμα τεχνηέντως και δολίως ιδιοποιημένο.

Αναρωτιέται λοιπόν κανείς, μήπως οι πληττόμενες λαϊκές μάζες των υπό ασφυκτικό κλοιό κοινωνιών έχουν φτάσει σ' ένα σημείο αφύπνισης αλλά και αγωνίας για το αύριο, ώστε να είναι έτοιμες να ξαναρχίσουν από τα θεμελιώδη, από τα οποία, με τις εκτροπές και τις παραμορφώσεις του δυναμικότερου 'ισμού' των δύο τελευταίων αιώνων, του καπιταλισμού, έχουν απομακρυνθεί παρασάγγας. Και μήπως αυτό δεν απαιτούν τα μεγάλα μέτωπα της ανθρωπότητας – ο υπερπληθισμός, η ασφάλεια, η ενέργεια, το νερό; Αν οι διέξοδοι από τέτοιας εμβέλειας προβλήματα προϋποθέτουν συλλογικές δράσεις και κοινή ευθύνη, στοιχειώδης δικαιοσύνη στην κατανομή βαρών και την ανακατανομή αγαθών και υπηρεσιών αποτελεί το *sine qua non* για την επιβίωση και προκοπή του συνόλου.

Όσον αφορά την Ελλάδα τώρα - η οποία αν και προσπαθεί να κάμει 'κοινό μέτωπο' με τα υπόλοιπα PIIGS δεν το κατορθώνει, γιατί οι άλλοι, σε πλεονεκτικότερη θέση, μας βλέπουν σαν τον... ψωριάρη - το πρώτο τμήμα του τεθέντος ερωτήματος, το 'πως φτάσαμε ως εδώ', φρονούμε ότι απαντήθηκε συνοπτικά στα προηγούμενα και δεν χρειάζεται ανακεφαλαίωση. Το δεύτερο όμως τμήμα του, το 'που πάμε', απαιτεί περαιτέρω συζήτηση γιατί σίγουρα τα χειρότερα έπονται. Υπενθυμίζεται πάντως, ότι ακριβώς τις ίδιες τρεις δεκαετίες χρειάστηκε και το Ελληνικό χρέος για να θεριέψει με τους προστιθέμενους τόκους τόσο, όσο να απειλεί να κατασπαράξει τη χώρα και να έχει συγκλονίσει τη δομή της κοινωνικής συνοχής και του πολιτικού συστήματος. Έχουν 'εκχωρηθεί' όμως και Εθνικά κυριαρχικά δικαιώματα και, δυστυχώς, τα γεγονότα σ' αυτόν τον τομέα δεν προοιωνίζονται ευχάριστα. Δεν αναφερόμαστε τόσο στις περίεργες δηλώσεις από επίσημα Ελληνικά χείλη, καθώς και αξιωματούχων των Βρυξελλών ενεργούντων ως εντολοδόχων της ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΑΣ Α.Ε., αλλά σε ισχύουσες ή διαφαινόμενες νέες συμφωνίες παραχώρησης της Εθνικής κυριαρχίας. Ένα παράδειγμα είναι οι Ευρωπαίοι 'τοποτηρητές' σε υπουργεία, περιφέρειες και στο ταμείο 'αξιοποίησης' της κρατικής περιουσίας – στην τελευταία περίπτωση από το παρασκήνιο, ως 'παρατηρητές'. Έσχατη παραχώρηση Εθνικής κυριαρχίας θα αποτελέσει η (δική μας 'επιλογής';) 'επιλεκτική χρεωκοπία' με καπέλο υποθήκης, κλπ.. (Βλ. ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ, 14 Ιουλίου, 2011, σ. 4-5) Και επειδή, παρά τις όποιες ευχές για 'παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση', απέχουμε πάρα πολύ από κάποιο πολιτισμικό στάδιο στο βαθύ μέλλον που τα Εθνικά κυριαρχικά δικαιώματα, όπως και τα ίδια τα Εθνικά κράτη, θα είναι ξεπερασμένα γιατί οι ανάγκες ΟΛΩΝ θα ικανοποιούνται δίκαια σε περιβάλλον επάρκειας (οποία ουτοπία!), τέτοιες δηλώσεις και, το χειρότερο, ενέργειες και πράξεις σ' αυτή την κατεύθυνση, κατά την ακανθώδη περίοδο που διανύουμε με ζωτικά Εθνικά θέματα ανοιχτά, συνιστούν βαρύτατα ολισθήματα απρόβλεπτων συνεπειών και διαφορετικής τάξης μεγέθους.

Υπάρχει φυσικά κι' ένας 'άλλος' φίλος της Ελλάδας, ο μέγας Τζώρτζ Σόρος. Με νέα παρέμβασή του (Βλ. Financial Times, 11 Ιουλίου, 2011), προωθεί την πάγια θέση του για "παγκόσμια διακυβέρνηση" με παραιτήσεις προς την Ευρώπη για τη 'λύση' του οικονομικού της προβλήματος. Η πρόταση του Σόρος είναι πιο δημοκρατική από την προαναφερθείσα 'ελίτ' του Γερμανού 'κρυπτοναζί' Καθηγητή: Πρώτο, λέει ο Σόρος, να σταματήσει η αναζήτηση 'Εθνικών' λύσεων υπέρ μιας 'Ευρωπαϊκής' λύσης. Σωστότατο. Αν όμως δεν περιείχε την υποβάθμιση και τον παραμερισμό του Έθνους-κράτους υπέρ μιας συγκεντρωτικής εξουσίας των Βρυξελλών βασισμένης

στους 'φιλοευρωπαίους', που θεωρεί ότι αποτελούν και την πλειοψηφία. Ερώτημα: Ποιος θα 'κανονίζει' την 'εκλογή' αυτής της κεντρικής παν-κυβέρνησης, ποιος θα την ελέγχει και υπέρ τίνων τα συμφέροντα θα ενεργεί; Φυσικά και γνωρίζει καλύτερα από τον καθένα την απάντηση ο γκουρού των αγορών. Ίσως να του έχει εξηγήσει και ο μεγιστάνας του Τύπου Ρούπερτ Μέρντοχ για το πώς κερδίζονταν οι εκλογές στην όντως δημοκρατικότερη χώρα του πλανήτη, το Ηνωμένο Βασίλειο (Βλ. ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ, 14 Ιουλίου, 2011), για να μην αναφερθούμε σε άλλες χώρες της... δημοκρατικής περιφέρειας. Και δεύτερο, ο Σόρος συστήνει ανεπιφύλακτα ευρωμόλογο. Εδώ μας βρίσκει περισσότερο από σύμφωνους. Και χαλάλι του! Γιατί το ευρωμόλογο είναι το γλυκύτατο όνειρο του μεγαλοκερδοσκόπου: να 'παρκάρει', λέει, νταλικές κεφαλαίων στη σίγουρη Ευρωπαϊκή αλάνα και να... εισπράττει!

'Που πάμε' λοιπόν; Ας δούμε πρώτα που έχουμε φτάσει: Ύστερα από την- παρά τον με επιχειρήματα προηγούμενο αφορισμό του - προσφυγή στο Δ.Ν.Τ. Τις αμφισβητούμενης ορθότητας και πολιτικής φρόνησης συμφωνίες δανειακής σύμβασης. Το 'μνημόνιο'. Το δάνειο των 110 δις ευρώ όχι ολόκληρο και αμέσως, ώστε πραγματικά να βοηθήσει την κατάσταση με επαναγορά ομολόγων σε έκπτωση από τη δευτερογενή αγορά, αλλά με μικροσκοπικά ελεγχόμενες δόσεις. Τις επικαιροποιημένες, φρέσκιες απαιτήσεις των δανειστών για την καταβολή της κάθε δόσης. Τις περικοπές μισθών, επιδομάτων και συντάξεων. Την αυξητική φορολόγηση εισοδημάτων, ιδιόκτητων αντικειμένων και καταναλωτικών αγαθών πλην οξυγόνου. Τα λουκέτα. Την ανεργία, που θα επιτείνουν οι απολύσεις στη δημόσιο με καταστροφικές επιπτώσεις λόγω συγκυρίας και στον ιδιωτικό τομέα. Τα τρομαγμένα κοπάδια των νέων στα αεροδρόμια σε αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό. Την πτώση των εσόδων. Την τρελή κούρσα των spreads. Τη σταθερή άνοδο του χρέους ως ποσοστού του Α.Ε.Π. Τις αλλεπάλληλες συνάξεις των Ευρωπαίων ηγετών και υψηλόβαθμων αξιωματούχων των Βρυξελλών. Τις όλο και νεότερες απαιτήσεις. Τα πρόσθετα σε βάρος του λαού μέτρα. Τη συνδυασμένη εκβιαστική εκστρατεία των πρωτεγουσών της Ευρώπης και των Η.Π.Α., του Δ.Ν.Τ. και των υπόλοιπων της 'τρίκας' για ψήφιση του στραγγαλιστικού 'μεσοπρόθεσμου' με διαβεβαιώσεις ότι 'μετά κι' απ' αυτό όλα θα πάνε ρολόι'. Το θρίλερ της 'παραίτησης' του πρωθυπουργού ώστε να πληρωθεί το υπό των Βρυξελλών ρηθέν για 'συναίνεση' με την αξιωματική αντιπολίτευση. Ζητούμενο σε τέτοιο ενδεχόμενο, να ψηφιστεί το 'μεσοπρόθεσμο', κλπ., με ενισχυμένη πλειοψηφία και από τους μέλλοντες να κυβερνήσουν για να μην υπάρξουν 'παρατράγουδα' αργότερα. Τις βερμπαλιστικές – πλην μιας που καταχώρησε με έπαινο η ιστορία -δηλώσεις των 'ανταρτών' βουλευτών. Τον ανασχηματισμό. Τις 'κωλοτούμπες' των δήθεν. Την ψήφιση του 'μεσοπρόθεσμου' με τα όμματα και τα φώτα της οικουμένης στα... λάφυρα (συγγνώμη λάθος... εκ παραδρομής), στο Ελληνικό Κοινοβούλιο. Την κατεπείγουσα ψήφιση και του 'εφαρμοστικού' νόμου με τη φόρα που είχαν πάρει οι ψηφίσαντες το 'μεσοπρόθεσμο'. Το πανηγυρικό χειροκρότημα της... επίλυσης των οικονομικών προβλημάτων της χώρας. Την έλλειψη παραπέρα ενδιαφέροντος από τη χορεία των Δανειστών και ΣΙΑ να μας 'απαλλάξουν' τάχα από τα δεινά, αφού και παρά τους φόβους τους να χάσουν την ευκαιρία αρπαγής ξένου πλούτου είχε γίνει το θέλημά τους. Τα πρώτα σημάδια πως τα πράγματα δεν πάνε όπως τα περίμεναν όσοι ψήφισαν 'ναι' μετά χαράς ή κατόπιν πίεσης, οι οποίοι πίστευαν πως αν δοθούν όλα τα ζητηθέντα θα ανοίξουν οι κρουνοί του χρήματος, αδιάφορα που θα σκαρφάλωνε το χρέος, όταν οι γνωστικοί φώναζαν πως το 'ναι' θα φέρει τα αντίθετα

από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Τα συνεχόμενα σημάδια ότι η κατάσταση πηγαίνει στο χειρότερο καθώς το έλλειμμα διευρύνεται και το χρήμα έχει εξαφανιστεί από τα νοικοκυριά και την αγορά, και με τις τράπεζες να έχουν απαλείψει το ρήμα 'δανείζω' από το λεξιλόγιό τους. Το στέγνωμα των ασφαλιστικών ταμείων. Την ωμότητα των νέων δηλώσεων των Βρυξελλών και των άλλων 'εταίρων' απαιτούντων, με περίσσιο θράσος, εμπράγματα εγγυήσεις για νέο δανεισμό. Την απειλεί του χρέους των Η.Π.Α. για όλες τις Ηπείρους. Το άλμα σε ύψος των 'spreads' ενδιαφέροντος Ισπανίας και Ιταλίας. Την τελευταία στη μέγγενη της λιτότητας και των αποκρατικοποιήσεων. Και, έξαφνα, την ανοιχτή κουβέντα για 'επιλεκτική χρεωκοπία' της Ελλάδας, την οποία όμως προτιμητέο να αναφέρουμε με τον Αγγλικό όρο (selective default), ο οποίος στην κυριολεξία μεταφράζεται διαφορετικά, που όπως και να το πούμε θα σημαίνει περισσότερη αφαίμαξη των Ελλήνων με αντιστοίχως περισσότερα οφέλη για τους δανειστές. Ή την επίσης αναφερθείσα, ως ενδεχόμενη, ολιγοήμερη 'στάση πληρωμών', αλλά με ποιούς στόχους; Επίσης, τους Γερμανούς να επιμένουν 'δεν υπάρχει βιασύνη....' Την εναγωνίως αναμενόμενη άλλη μια έκτακτη σύνοδο κορυφής των... σφοδρά ανταγωνιζόμενων συμφερόντων για 'λύση'. Και τον κοσμάκι, υφιστάμενο το σκωτσέζικο ντους, να μην εμπιστεύεται ΚΑΝΕΝΑ και να μη ΒΛΕΠΕΙ ΦΩΣ πουθενά. Ύστερα απ' όλα αυτά σε διάστημα μόλις έτους και κάτι μήνες, ύστερα από τη Μεγάλη Εβδομάδα του Ελληνικού λαού με τη μεγαλύτερη μεταπολεμικά ύφεση και με τη μια αποτυχία των 'μέτρων' να διαδέχεται την άλλη, τι άλλο να προστεθεί;

'Που πάμε' λοιπόν; Η απάντηση θα δοθεί σε συσχετισμό με άλλα ερωτήματα : Γιατί επιλέχθηκε η Ελλάδα ως θήραμα την ώρα που συγκριτικά με άλλες χώρες δεν ήταν σε δυσμενέστερη δανειακή θέση; Γιατί σφυροκοπήθηκε η χώρα με προκληθέντα δεινά, ώστε να 'μαλακώσουν' οι κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές δομές, δυο-τρία χρόνια πριν ανοίξει η πόρτα της Ε.Ε. στο Δ.Ν.Τ.; Γιατί επιβάλλονται απαυτά σαφώς ατελέσφορα μέτρα τα οποία βαθαίνουν την ύφεση; Γιατί η ανάπτυξη, σε μια χώρα που δεν εννοούν να αφήσουν να λύση τα προβλήματά της αξιοποιώντας ή ίδια τα μέσα που διαθέτει για το καλό των κατοίκων της, έχει γίνει ανέκδοτο; Ανάπτυξη όμως για όλους, πρώτα-πρώτα σημαίνει ανεξαρτησία από όλους. Γιατί δεν γίνεται νύξη για προστασία της Εθνικής μας βιομηχανίας, του τουρισμού, από τους 'αναμένοντες' να στήσουν περιμαντρωμένα θέρετρα αλλά Καραϊβική σε επωφθαλμιούμενα παραθαλάσσια κελεπούρια που θα αποκτήσουν με συνοπτικές διαδικασίες και με τις ειδικές ευκολίες δόμησης, κλπ., του 'μεσοπρόθεσμου'; Έχουν ερωτηθεί τα νησιά της Καραϊβικής πόσο προσφέρει αυτή η 'ανάπτυξη' στη ντόπια οικονομία; Πόσο π.χ. συνεισφέρουν τα πεντάστερα συγκροτήματα με χιλιόμετρα παραλίας, Γερμανικής ιδιοκτησίας, στην οικονομία του Αγίου Δομήνικου; Και γιατί, αφού στερέψαμε από χρήμα, τρώμε ακόμα πατάτες Αιγύπτου, κρεμμύδια Ιταλίας, λεμόνια Αργεντινής και σκόρδα Κίνας; Γιατί η 'δανειακή συμφωνία' απαγορεύει ευνοικότερο δανεισμό από οπουδήποτε προσφερθεί; Γιατί δεν γίνεται καμιά επίσημη κίνηση να δούμε ποιο και πόσο τμήμα του 'χρέους' είναι 'επαχθές' ή 'αθέμιτο'; Γιατί οι οικονομίες του Νότου, ειδικότερα η Ελληνική, να είναι αδύνατο υπό τις επικρατούσες συνθήκες να ανταγωνιστούν τη Γερμανική οικονομία, ώστε τα ελλείμματα του Νότου να πάψουν να γίνονται πλεονάσματα του Βορρά; Και πότε επιτέλους θα ανακοπή η μάστιγα της φοροδιαφυγής της κυρίαρχης τάξης της Ελλάδας;

‘Που πάμε’ λοιπόν; Αυτό το ερώτημα θα έπρεπε να είχε τεθεί από αυτούς που έπαιρναν τις αποφάσεις πριν κληθεί το Δ.Ν.Τ. και, στην πραγματικότητα, πολύ πριν τις εκλογές του 2009, όταν ο ‘ασθενής’ περπατούσε, έστω και με πατερίτσες. Ή, σε τελευταία ανάλυση, ας είχε τεθεί όταν σχεδιαζόταν η επιβολή του δόγματος του σοκ στον Ελληνικό λαό, ο βομβαρδισμός του δηλαδή με μέτρα αφαίρεσης κεκτημένων, τόσο για τα άμεσα υπέρ των δανειστών οφέλη από αυτά, όσο, και το κυριότερο, για τη δημιουργία κλίματος οικογενειακής κρίσης, προσωπικού πανικού και συλλογικής απελπισίας, ώστε να μην υπάρχουν κοινωνικές αντιστάσεις στα παράλληλα μέτρα ουσιαστικής παράδοσης της χώρας στους νέους ιδιοκτήτες της.

Αφού όμως φτάσαμε ως εδώ, με τον τρόπο που φτάσαμε – μ’ αυτό θα ασχοληθεί η ιστορία – το ‘που πάμε’, τώρα που οι ΕΤΑΙΡΟΙ και ΣΙΑ αποφασίζουν για μας χωρίς εμάς, θα εξαρτηθεί από το τι εξυπηρετεί καλλίτερα τα συμφέροντά τους. Μεγάλο ρόλο βέβαια θα παίξει ο φόβος τους για εξάπλωση της κρίσης σε ολόκληρη την ευρωζώνη και τον υπόλοιπο κόσμο, χωρίς αυτό να βελτιώσει αναγκαστικά τους νέους όρους που θα μας βάλλουν. Επειδή όμως ποτέ δεν είναι αργά για έναν αποφασισμένο λαό, θα εξαρτηθεί και από μας, έστω και εκ των υστέρων. Να σταματήσει μ’ άλλα λόγια η άδικη εκμετάλλευση και η συνέχιση της παράδοσης των υπαρχόντων – λιγνίτης, φυσικό αέριο, πετρέλαιο και ανανεώσιμη ενέργεια στο κύριο μενού των ‘μεγάλων’ μας φίλων φυσικά - στερούντες και τις επόμενες γενιές από πόρους ζωής, Γιατί τελικά, δικαιολογίες του τύπου ‘ποτέ δεν το φανταστήκαμε’, ‘δεν ήταν αναμενόμενο’, δεν θα πιάσουν. Η σκληρή πραγματικότητα αργά ή γρήγορα ΤΙΜΩΡΕΙ. Για άλλη μια φορά: πέρα από τα άκαρδα μέτρα οικονομικής και κοινωνικής εξαθλίωσης, αυτό που επιχειρείται σε βάρος μιας χώρας και ενός λαού που έχυσε αίμα και για την ελευθερία ΤΟΥΣ, όταν άλλοι λαοί κερδοσκοπούσαν, ‘ο κόσμος τόχει τούμπανο’²⁵, ενώ μοιραίες και πλαστικές φιγούρες, περαστικές από τις γραμμές μας, το έχουν ‘κρυφό καμάρι’. Ας μη περιμένουμε λοιπόν πολλά από τους πολιτικούς που έχουν το κύριο μερίδιο ευθύνης για το κατάντημά μας. Και ας μην ακούμε τις σειρήνες της προελαύνουσας άγριας Δύσης του Νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού που

²⁵ Εκτός από άρθρα που έχουν γραφεί σε εφημερίδες του Εξωτερικού παγκόσμιας εμβέλειας, όπως στους New York Times λ.χ. με τίτλος τύπου ‘Πωλείται η Ελλάδα’, «Ελληνικό Ξεπούλημα», κλπ., χαρακτηριστικό είναι το σχόλιο ενός αναγνώστη κεντρικού άρθρου του Βρετανικού Guardian για την Ελληνική κρίση της 28^{ης} Ιουνίου, 2011, το οποίο αναρτήθηκε στην εφημερίδα κάτω από το προαναφερθέν άρθρο στις 7.23 AM. Παραθέτουμε το σχόλιο αυτολεξεί και χωρίς μετάφραση: “Greece is a whipping boy for the other PIGS. They don’t want to let it default BEFORE they have stripped it of every decent asset it has, they want it to default only AFTER it has been asset-stripped. In this way it will set an example to the rest of how to go about letting the corporations f@@k you up the ass. It is a shame this narrative, which is no longer working in countries like Argentina and most interestingly Egypt, is being allowed to function here, with the total collusion of the press. It would seem that in the UK we don’t need to wait for the IMF to come knocking on the door demanding austerity followed by the inevitable recession it brings and then default, we do it to ourselves first and call in the kind of management the markets want to see. Greece is already in default, there will only be a moratorium on its financial collapse if it still has its assets intact. The banks want the assets before it goes, they won’t get them after.”

τάζουν λαγούς με πετραχήλια στους ανυποψίαστους. Η συλλογική μας στάση και οι πράξεις μας θα δείξουν 'που πάμε'. Γι' αυτές, υπόλογος θα είναι και ο ίδιος ο λαός, ο Κορυφαίος του Χορού της σύγχρονης Ελληνικής Τραγωδίας. Τυχόν ατολμία ή απραξία, αυτή τη στιγμή, θα αποτελέσει μέγα ιστορικό λάθος.